

Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw - Willebroek

Vaertlinck *contact*

/

Abonnement: 20 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. GSM 0477 266 537 | rene.pattyn@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Eric Van Winghe (Ondervoorzitter)

Gust Van Auwenis (Ere-voorzitter)

René Pattyn (Secretaris)

Guido Van Humbeek (Penningmeester)

Leon Bernaerts

Emiel Geens

Natalie Geuens

Gary Mantiens

Jan Peeters

Kevin Polfliet

Vaertlinck vzw is lid van

Koninklijke Vereniging voor Natuur- & Stedenschoon vzw

Colofon

Op de cover

Ongeveer van rond 1910 genomen foto van de ingang van het dorp Blaasveld. Midden op de foto, het toenmalige gemeentehuis, met rechts de baan richting Mechelen en links de baan richting Dorpstraat. Rechts boven de huizen zien we de schoorsteen van de brouwerij "Van Roey". Deze gebouwen in het midden van de foto zijn al vele jaren verdwenen, enkel de kerk is bewaard gebleven.

Editie

Jaargang 13 | nr. 1 | januari-februari-maart 2018

Werkten mee aan dit nummer

Gary Mantiërs
Emiel Geens
René Pattyn
Annie Van Dessel
Leon Bernaerts
Natalie Geuens

Vormgeving

Natalie Geuens

Eindredactie

Annie Van Dessel
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
info@vaertlinck.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

Geachte abonnee,

Het voltallige bestuur van Vaertlinck V.Z.W., wenst u een vredevol, sereen en gezond Nieuwjaar 2018!

Een gans jaar vol van nieuwe en verwondering wekkende ontdekkingen, zowel op persoonlijk vlak als op genealogisch/heemkundig gebied ... Wij houden er ook aan u van harte te danken voor uw trouw en gulheid! In 2018 krijgt u van ons opnieuw heel wat lees- en leergenoet te verwerken.

Hieronder alvast 'een weetje':

Op de afbeelding: een feest tijdens de Middeleeuwen. De gasten werden volgens belangrijkheid geplaatst. Aan de hoofdtafel zat de gastheer. Aan de andere tafels zaten de minder belangrijke gasten. Jullie - als abonnees - zitten mee aan de hoofdtafel, samen met onze sponsors. Bij Middeleeuwse feesten denken we al snel aan braspertijen, ongemanierdheid en gebrek aan hygiëne. Maar vanaf de 12e eeuw werden reinheid en beleefdheid een deugd. Boeren, de neus ophalen en spugen mochten alleen nog als je het met stijl deed.

Laat ons 2018 met stijl inzetten!

Inhoud

Veel leesplezier,
De redactie

<u>Straatnamen in Willebroek</u>	2
<u>Tisselt telling 1693 (deel 1)</u>	5
<u>Drie oorlogsjaren uit het leven van G. Dezaeger (7)</u>	8
<u>Honden te Tisselt</u>	12
<u>Nasleep van de schoolstrijd in 1879</u>	16
<u>Herenwoningen in Willebroek</u>	18
<u>Uit de oude doos</u>	19
<u>Sint-Hubertus</u>	20
<u>Voornamen (6)</u>	22
<u>De vroegste vermeldingen van Willebroek</u>	24
<u>Uit de archieven</u>	30
<u>Steunende- en ereleden</u>	31
<u>Devotionalia beurs</u>	32
<u>Mededelingen</u>	33
<u>Oproep Vaertlinck vzw</u>	33
<u>Advertenties</u>	34

Straatnamen in Willebroek

De laatste jaren wordt door de gemeenteraad aan de Sectorale Adviesraad “Cultureel Patrimonium en Erfgoed” advies gevraagd betreffende nieuwe straatnamen in de recente verkavelingen.

In de sectorale adviesraad worden verschillende voorstellen gedaan betreffende nieuw te geven straatnamen.

Zo worden namen en plaatsen gezocht die een rol gespeeld hebben in de plaatselijke of nationale geschiedenis.

Oude namen van landerijen, hoeven of toponiemen worden naar voor gebracht ter discussie.

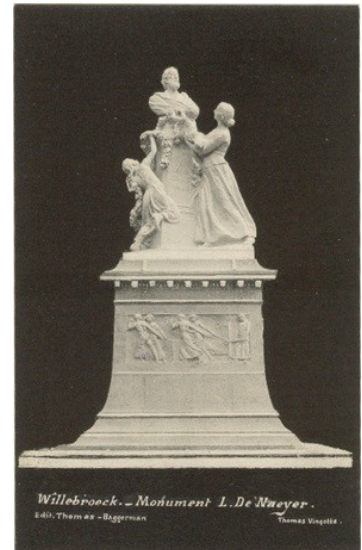
Wat zijn toponiemen? Het woord toponiem komt van het Grieks “τόπος” = plaats. Niet alleen een naam van een stad, plaats of dorp is een toponiem. De namen van een landschap, een naam van een rivier, polder of moerasgebied gelden ook als toponiem.

De straatnaamgeving op Site De Naeyer leverde ons vele mogelijkheden. De ingang van de nieuwe verkaveling is gelegen aan de Mechelsesteenweg, naast het monument van Louis De Naeyer.

Thomas Vinçottestraat, was Belgische beeldhouwer en ontwerper. Hij studeerde aan de Koninklijke Academie van Schone Kunsten van Brussel, nadien trok hij naar Parijs om zijn studies te voltooien. In 1886 aanvaardde hij een betrekking aan de Nationale Hogeschool van Schone Kunsten te Antwerpen. Vinçotte werkte meestal in opdracht van koning Leopold II. Hij schilderde portretten en ontwierp muntstukken. Het fronton van het koninklijk paleis van Brussel, ook het vierspan van de triomfboog van het Jubelpark waren van zijn hand.

Thomas Vinçotte werd geboren in Borgerhout in 1850 en overleed in Schaarbeek in 1925.

Thomas Vinçotte was de beeldhouwer van het monument van Louis De Naeyer.

Gieterijstraat: deze straatnaam houdt verband met de activiteiten die er vroeger werden bedreven, ook de **Smederijstraat** kreeg deze naam wegens de eerdere bedrijvigheid. De gieterij en de smederij waren daar gelegen.

Otto Intzestraat en Otto Intzeplein. De straat en het plein zijn gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de geklasseerde watertoren. De watertoren “De Naeyer” werd geklasseerd als monument overeenkomstig het decreet van 3 maart 1976.

De watertoren “De Naeyer”, Mechelsesteenweg 19, gekend ten kadaster, Willebroek 2de afdeling, Sectie B, perceelnummer 467 e3 (deel).

Het besluit tot klassering verscheen in het *Belgisch Staatsblad* van 10 maart 1994 en werd ondertekend door de Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming de heer J. Sauwens.

Wie was Otto Intze (volledige naam Otto Adolf Ludwig Intze), geboren op 17 mei 1843 in Laage, Mecklenberg en overleden op 28 december 1904 in Aachen (Aken).

Intze was een Duitse ingenieur en professor aan de Universiteit. Hij was professor in waterbouw, bouw en bouwmaterialen, verbonden aan de Universiteit van Aken. Hij was er ook rector van 1895 tot 1898.

Intze was uitvinder van de verhoogde watertanks. Hij erkende als eerste de voordelen van staal voor de bouw van watertanks op torens.

Door Intze werden er ook vele stuwdammen in Duitsland ontworpen en gebouwd.

De meest gekende zijn de Möhnetalsperre in Soest (Noordrijn-Westfalen), gebouwd 1908-1913 en de Urfttalsperre in de Eifel (gebouwd tussen 1900 en 1905).

Alida Peetersplein

Alida Peeters is meteen de eerste vrouw die een straatnaam krijgt in onze gemeente.

Alida Juliana Jacoba Peeters werd geboren op 4 december 1843 te Willebroek (BS Willebroek, geboorten, akte 99/1843).

Alida was de echtgenote van Louis De Naeyer. Louis zou later burgemeester van onze gemeente worden (1875-1902). Alida zetelde tot haar dood in de raad van bestuur van de firma en overleed op 11 juni 1923 te Willebroek.

Na het overlijden van haar man Louis nam zij talrijke taken over in het beleid van de firma. Ook nam zij de sociale bekommernissen van de inwoners van Willebroek ter harte.

TER NAGEDACHTENIS

VAN

MEVROUW

Weduwe Louis DE NAEYER

geboren ALIDA PEETERS

LID VAN DEN BEHEERRAAD DER

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

VOORMALIGE NIJVERHEIDSINRICHTINGEN

LOUIS DE NAEYER TE WILLEBROECK

RIDDER IN DE LEOPOLDSORDE

geboren te Willebroeck den 4 December 1843

*en aldaar godvruchtig overleden
den 11 Juni 1923*

**Voorzien van de HH. Sacramenten
der Stervenden.**

Zoals bij frisschen zomermorgen,
Ginds needrig tusschen 't loof verborgen,
Het bloemken mild zijn geuren deelt,
Den adem van het windje streeft,
Zoo was heur hart vol rijke gaven :
Hier mocht zij zielepijnen laven,
Daar troostte zij het jeugdig kroost ;
Ginds werd geen jammerklacht geloosd
Van de ouden, neergedrukt door jaren ;
Zij wist hen allen te vergaren :
Voortaan geen leed, geen kommer weer,
Geen zorgen haart de toekomst meer.
En in haar eenvoud, 't lieve Wezen,
Wou om geen weldaan zijn geprezen.
Waarom moest toch dat edel Beeld
Dat nog een glans van goedheid streeft,
Te vroeg van d'aarde nog verdwijnen
En nietig, hopeloos, verkwijnen ?...

Uw volk, Mevrouw, vol zielesmart,
Vol treurenis in 't bloedend hart,
Wat ook de nare toekomst bied',
Dat volk, uw volk, vergeet U niet.

Drukk. J. Emmers, Willebroeck.

In de aanpalende nieuwe verkaveling "Van den Bogaert" werd gelijktijdig reeds een nieuwe straatnaam goedgekeurd. De familie Van den Bogaert wordt gelinkt aan de Boerenkrijg in 1798. Emmanuel Benedict Rollier, geboren te Sint-Amands op 3 december 1769 en overleden te Willebroek op 23 mei 1851 was leider van de opstandelingen tijdens de Boerenkrijg. In 1796 vestigde hij zich in Willebroek waar hij huwde met Isabella Van den Bogaert. "Brigand" is de scheldnaam die gegeven werd door de Fransen aan de opstandelingen in de Boerenkrijg (1798-1799). De straat krijgt de naam van **Brigandstraat**.

René Pattyn

Bronnen:

Wikipedia: Otto Intze.
Emmanuel Benedict Rollier.
Toponiem.

Foto's: Monument Louis De Naeyer: postkaart uit de verzameling historisch archief Willebroek.
Otto Intze naar een lithografie, Wikipedia.
Möhnetalsperre: eigen verzameling, 1963.
Watertoren "De Naeyer" – Foto René Pattyn, 2016.
Alida Peeters: eigen verzameling doodsprentjes.

Tisselt telling 1693 (deel 1)

RAB Office fisc. Brab. 355)

(f° 189) Wij Joannes Alexander De prince Cappellaen, Cornelis van Camp meyer, Philips van de bogaert, guilliam meeus Jan Schellekens andries De vleeshouwer ende guilliam troch Schepenen van thisselt verclaeren onder de Eede die wij gepresteert hebben int aenkomen van ons officie gedaen te hebben soodaenich neerstich ondersoeck als ons mogelijk is geweest, van alle de vaste inwoonders van de voors. heerlijkheydt van thisselt, van wat sex ouderdom staet ofte conditie de selve mochte wesen ingevolghe van sijne maiestijts placcaerten, van den sevensten november, 1693. ende aldaer bevonden hier onder uijtgedruckt bij naeme ende toenaeme.

Jnden eersten D'heer alexander De Prince Cappellaen van thisselt.

Den selven een maerte.

(f° 189 v°) Jan schellekens schepene out 44 Jaer ende Jenno meert sijne huijsvrouwe out 24 Jaeren.

Den selven 1 sone Jan out 6 Jaer.

Den selven 3 dochters Jenno out 4 Jaer, magdalon out out 3 Jaer, ende barber out 2 Jaer.

Den selven eenen knecht Jan van meulder out 30 Jaeren,

Den selven een meijssen anna snaeckarts out 24 Jaer.

Philips van den bogaert schepenen, out 43 Jaeren, ende Joanna vloeberch sijne huijsvrouwe out 40 Jaeren,

Den selven vijff dochters te weten cato van den bogaert, out 17 Jaeren Jenno 12 Jaeren, marie out 15 Jaeren. liesbeth 9. ende anneken drij Jaeren.

Den selven eenen sone Jacobus out ses Jaeren.

Sijmon van aeckelije cleermaecker ende wedewaer out 63 Jaeren.

Den selven 1 sone guille out 19 Jaer.

(f° 190) Guilliam meeus schepenen ende pachter out 40 Jaer ende Jenneken van oosten sijne huijsvrouwe out 46 Jaer.

Den selven eenen sone merten meeus out 14. Jaeren,

Den selven drij dochters te weten cathlijn meeus, out 20, marie out 10, ende anneken meeus out 10 Jaer

Den selven eenen knecht anthoon huijsmans.

Nicolaes van hunsen hautwercker out 50 Jaeren, ende cathlijne van campenhout sijne huijsvrouwe out 49 Jaeren.

Den selven eenen sone hendrick hunsen out 16 Jaer.

Den selven twee dochters peeternelle van hunsen out 13 Jaer. ende marie out 11 Jaer.

Jan van Roij smedt out 37 Jaer ende Jenneken huijsmans sijne huijsvrouwe out 42 Jaer.

Den selven 1 sone geeraert out 15 Jaer.

Den selven 2 dochters secilie out 5 ende Jaacquemijn out 3 Jaer.

(f° 190 v°) Christiaen Daems Jongman Raijmaecker out 30 Jaer.

Judocus gees schoenmaecker out 30 Jaer ende marie de wachter sijne huijsvrouwe out 28 Jaer.

Den selven drij dochters liesbeth 6. Jaer, Jenno out 4 Jaer ende marie 2.

De weduwe Joos patteet, out 52 Jaer.

De selve drij sonen, te weten Jan Pateet out 22 Jaer, Joos 20 Jaer. ende nicolaes 17 Jaer.

Gillis verdickt schoenmaecker out 32 Jaer, ende marie de wit sijne huijsvrouwe out 25 Jaer.

Francois sanspeur wever out 38 Jaer ende cathlijn van oost sijne huijsvrouwe out 25 Jaer.

Den selven 2 dochters liesebet 4 Jaer ende Jenno out 2 maenden.

(f° 191) Guilliam van den brande cossaert out 40 Jaer, ende magdaleen nes out 19 Jaer.

Den selven drij sonen te weten Peeter van den brande out 20 Jaeren mathijs van den brande out 14 Jaer, ende Jan out 5 Jaer.

Cornelis verschoren hantwercker out 54 Jaeren ende Jenneken smedts sijne huijsvrouwe 56 Jaeren.

Den selven eenen sone pauwel verschoren out 11 Jaer.

De selve een dochter marie verschoren out 8 Jaer.

Peeter van den bos pachter out 50 Jaer ende cathlijn vastes sijne huijsvrouwe out 47 Jaer.

Den selven 3 sonen cornelis out 23 Jaer Pauwen 9 Jaer, ende Jacobus 2 Jaer,

Den selven 6 dochters te weten Jenno out 21, marie 16, Jaecquemijne 13, cathrien 8, liesebeth 6. ende magriet 4 Jaer.

(f° 191 v°) Guilliam steenacker pachter 56. jaer ende wedewaer.

Den selven 1 sone Jan out 24 Jaer.

Den selven 3 dochters cathlijn 21 Jaer Jenno out 18 Jaeren, ende anneken out 12 Jaer.

Joos ceustermans cossaert out 40 Jaer ende Jenneken van kerckhoven sijne huijsvrouwe out 35 Jaer.

Den selven 2 sonen guilliam out 18 Jaer, ende ariaen out 10 Jaer.

De selve drij dochters barber out 9 Jaer Jenno out 7 Jaer, ende cornelia out 5 Jaer.

Peeter thijs hantwercker ende out 31 Jaer ende Jenno fierens sijne huijsvrouwe out 20 Jaer.

De selve een dochter barbara out 13 Jaeren.

De selve eene maerte kerstiana vastendaels out.

(f° 192) Marcus de maeijer hantwercker out 62 Jaeren, ende peeternelle deckers sijne huijsvrouwe out 48 Jaer.

De selve drij sonen Cornelis de maijer out 25 Jaer, marcus out 12 Jaer, ende gillis out 9 Jaer.

Den selven een dochter Anna out 13. Jaer.

Geeraert van hooff hantwercker, out 39 Jaer, ende Josijntien sijne huijsvrouwe out 28 Jaer.

De selve drij sonen Cornelis van hooff out 9 Jaeren, guilliam van hooff out seven Jaeren, ende Jan van hooff out vijff Jaeren.

Den selven drij dochters Jenno out 7 Jaer, maria out 6 Jaer, ende liesebeth 1 Jaer.

Enneken de wit weduwe out 44 Jaer.

De selve eenen sone hendrick out 15 Jaer.

(f° 192 v°) Cornelis Zegers Jongman ende pachter out 42 Jaeren,

Den selve twee knechten te weten franschen stalbooms out 18 Jaer, ende adriaen verhasselt out 16 Jaer.

Den selven drij meijssens te weten Josina van Auwenus out 24 Jaer, Jenneken de wit out 19 Jaer ende elisebeth van herstraeten.

Jan de maijer hantwercker out 33 Jaeren, ende anna de backer sijn huijsvrouwe out 29 Jaer.
De selve 2 dochters marie out 4 Jaer, ende anneken 6 maenden.

Gillis verbrugghen Pachter out 37 Jaer ende Jenneken van as sijne huijsvrouwe out.
Den selven eenen knecht
Den selven een meijssen.

(f° 193) Peeter van den heuvel hantw. out 23 ende cathlijn lauwers sijne huijsvrouwe out 24 Jaer.

Gillis van boom cossaert out 53 Jaer, ende Jenneken verschueren sijne huysvrouwe out 56 Jaer.
Den selven eene sone gillis out 17 Jaeren.

Nicolaus van thienen Cossaert out 43 Jaer, ende marie van schel sijn huysvrouwe out 42. Jaer.
De selve 4 dochters anneken van thienen, out 17 Jaeren, liesebeth xi Jaer, marie 9 Jaeren, Jenno 7 Jaeren.
De selve eenen sone Jan van thienen out 12 Jaer.

Cornelis de maijer, cossaert out 41 Jaer ende Jenneken de buijser sijne huijsvrouwe out 45 Jaer.
De selve 2 dochters marie 10, ende elisebet 11 Jaeren.

Jan schaerlaecken cossaert out 43 Jaer, ende magriet Dueven sijne huijsvrouwe out 41 Jaer.
De selve 4 sonen hendrick 14 Jaer, Jan 12, simon 6 ende Joos 4 Jaeren
De selve 4 dochters, Jenno out 16 Jaeren, Josine 9 cathrien 7, ende marie 7 Jaer.

(f° 193 v°) Jan uijterhoven hantwercker out 59 Jaer ende Jenno de bontridder sijne huijsvrouwe out 58 Jaer.
De selve twee sonen martinus uijterhoven out 21 Jaer ende hendrick out 19 Jaer.

Gillis Peeter cossaert out 37 Jaer ende anna huijsmans sijne huijsvrouwe out 38 Jaer.
De selve 3 sonen Jan peeter out 8 Jaer, Peeter 7 Jaer, ende simon 5 Jaer.
De selve een dochter marie out 3 Jaer.
De selve een maerte marie huijsmans out 18 Jaer.

Cornelis van Camp Meijer, out 25 Jaer, ende catharina van voerden sijne huijsvrouwe out 36 Jaeren.
De selve eenen sone guilliam out 2 Jaer.
De selve een dochter marie out 2 maenden.

L. Bernaerts

Het vervolg van deze telling
kunt u lezen in de volgende editie van
Vaertlinck Contact (tweede nummer van de
dertiende jaargang)

Drie oorlogsjaren uit het leven van Georges Dezaeger (deel 7)

In Nijmegen werd ik aan het hoofdkwartier van het bataljon ontvangen door een sergeant. Die leidde mij naar een camion en vertelde dat hij begeleider was om ons over te brengen naar België. In de camion zaten reeds een twaalftal makkers uit andere cie's. Het was wachten op nog twee gelukkigen, en hop! We waren weg. Dolblij met onze verlof pas en opgetogen om onze familie terug te zien. Ik kende niemand van de anderen. Veel werd er niet gepraat. Iedereen was met zijn gedachten al thuis. En nu ging het in omgekeerde richting: Nijmegen, 's Hertogenbosch, Tilburg, Eindhoven, Turnhout (hier stapten een paar makkers af), Geel (weer een paar die thuis waren), Leuven (idem), Mechelen (mijn beurt). Afspraak aan de Vijfhoek voor de terugkeer overmorgen 09u00. De camion reed verder naar Brussel waar de overgeblevenen de trein naar de Vlaanderen konden nemen. En ik nam de bus naar Willebroek.

Daar stond ik voor een gesloten deur. Gelukkig kon een buurvrouw mij zeggen dat mijn ouders naar een trouwfeest waren van een neef van mij. Toen ik mij bij valavond op het feestje aanbod was de verrassing compleet. Mijn ouders waren dolgelukkig. Om de pret op het gebeuren niet te vergallen, en de familie niet ongerust te maken (ik moest nog terug naar het front) gaf ik maar een bescheiden relaas van mijn belevenissen. Ik verzweg zorgvuldig het frontgebeuren en de risico's die we gelopen hadden.

Thuis, na het feestje zag ik tot mijn verbazing dat mijn ouders naar de kelder trokken om te gaan slapen. De uitleg was eenvoudig. Het was de periode dat België nog geteisterd werd door een offensief vanwege de vijand: met V bommen. Een V1 bom was op 30/november/1944 terecht

V1-bom

gekomen op 2 binnenschepen in de vaart, met verschrikkelijke gevolgen. En

van dan af sliepen de meeste Willebroekenaars in hun kelder. Ik verkoos natuurlijk in mijn bed te slapen. Dat was een grote luxe: slapen in een zacht bed, zonder nachtelijke wachtbeurten, en vrij van voortdurende spanning. Goed uitgerust genoot ik van de volgende dag. Mijn beste vrienden moest ik niet gaan bezoeken, want Jules en Roger bevonden zich ook aan het front in Holland. Ik hielp moeder met een paar klusjes, vertelde wat over het leven bij de troep, zonder te gewagen over de frontsituatie. Ik liet mij de degelijke sobere maaltijden smaken. 's Avonds was het tijd om met vader bij te praten over de toestand, de V bommen, de rantsoenering, de politiek, het leven in de gemeente enz.....Dan vroeg gaan slapen, en vroeg uit de veren. Afscheid genomen en met de bus naar Mechelen. Ruim op tijd stond ik aan de Vijfhoek. Negen uur: geen camion; 10 uur: geen camion; 11 uur: geen camion. Ik begon te beseffen dat er iets misgelopen was. Ik besloot terug naar huis te gaan. Mijn ouders waren verrast mij zo vlug terug te zien. Ik zei wat er aan de hand was. Maar mijn vader, die zijn schepenambt terug had opgenomen, wist raad. Hij zei dat ik moest vermijden als deserteur beschouwd te worden en gaf mij de raad contact te nemen met de militaire plaatscommandant. Hij kende die persoonlijk en wist dat die zijn bu-

reel had in het kasteeltje van de KRAAG. Ik daar naartoe. De commandant (ik denk dat het Captain Tripp was) was heel inschikkelijk, begreep mijn probleem en zei dat hij zou trachten telefonisch in verbinding te treden langs de militaire

lijn; maar voor alle zekerheid gaf hij mij een schriftelijk bewijs voor dit geval van overmacht. Gerustgesteld ging ik naar huis, maar was toch van plan om de volgende dag nogmaals te proberen om het afgesproken vervoer te krijgen (misschien had ik mij van dag vergist). Dus volgde hetzelfde scenario. Om 9 uur aan de Vijfhoek: en weer niets.

Ik begon al te wanhopen toen er een jeep, die in de richting van het centrum reed, stopte voor het rood licht. Bij groen stak de jeep langzaam het kruispunt over en met opgestoken duim bedelde ik om een lift. De militair stopte en bood mij de zitplaats naast hem aan. Hij stelde de normale vraag "What is your destination". Ik legde in't kort uit dat ik terug uit verlof kwam en dat ik naar Nijmegen moest waar ik in de frontlijn zat. Waarop mijn chauffeur in lachen uitbarstte. Als hij mijn verbaasd gezicht zag ging hij verder "My pal, this is your lucky day" en als ik verwonderd vroeg "Why sir" was zijn antwoord "because, that is also the place I have to be today". Hij was een Engelse onderluitenant die de navette deed tussen Nijmegen en Brussel: een pendeldienst vanuit de staf van de strijdkrachten in Holland naar het geallieerde hoofdkwartier in België (de ene dag "heen" en de volgende dag "weer") met briefwisseling (officiële verslagen en documenten, maar ook brieven voor het thuisfront van de troepen in lijn. Ik was natuurlijk in de wolken met mijn lift. En in mijn school-Engels vertelde ik mijn belevenissen aan de Waal. De officier was eveneens blij met mijn gezelschap en gaf een relaas van zijn landing in Normandië waarbij hij gekwetst was geraakt, van onderofficier tot officier was gepromoveerd en, eens uit het lazaret ontslagen, als herstelverlof deze klus had gekregen.

Intussen waren wij al lang Mechelen voorbij en de Hollandse grens over, zonder problemen met de douane. De uren vlogen voorbij, maar vanaf Tilburg werd de weg veel drukker; aanhoudend moesten wij colonnes voorbijsteken: pantsers,

artilleriestukken, vrachtvervoer (gelost in de haven van Antwerpen); waarschijnlijk voor een groot offensief in het noorden van Duitsland. Het was eindelijk, laat in de namiddag dat wij Nijmegen bereikten. Daar moest de officier zich melden op de staf van de strijdkracht. Ik nam, dankbaar voor de trip, afscheid van hem, en ik haastte mij naar het hoofdkwartier van ons bataljon. Op de parking stond de bevoorradingscamionette voor Dreumel juist klaar om te vertrekken. De sergeant-begeleider wist mij te vertellen dat van de andere verlofgangers nog niemand was teruggekeerd. Ik kon mee vanachter in de laadbak. Een half uurtje later kon ik mij aanmelden bij de sergeantmajoor van onze Cie. Die keek mij stomverbaasd aan en vroeg "Hoe zijt gij hier geraakt". Ik gaf het bewijs van de plaatscommandant van Willebroek en vertelde over mijn lift. De chef zei dat de camion die ons moest terugbrengen in panne stond in Brussel, en dat men tot nu toe nog geen plaatsvervangend vervoer gevonden had. Hij feliciteerde mij uitdrukkelijk voor mijn plantrekkerij en ik kon terug naar mijn sectie.

In de sectie was iedereen tevreden met mijn terugkomst, vooral Jan, die mijn taak als leider had overgenomen. De volgende morgen – Jan en ik waren van "stand by" in de kelderkeuken – viel er buiten plots een schot. Vliegenvlug grepen Jan en ik ons wapen en ijlden naar buiten in de ochtendschemering. Behoedzaam, met bonkend hart, kropen wij verder naar boven, naar onze gevechtspost. Aan de rand van de stelling vroeg ik fluisterend "Frans wat is er?" Geen antwoord. Ik gleed de put in. Frans stond bleek als de dood over de borstwering, naar het water te staren. Serge zat verwezen op de grond. Ik was al blij dat die twee in orde waren. Ik herhaalde mijn vraag aan Frans. En Frans hakkend "Ik stond een beetje te lummelen en had moeite om wakker te blijven, als ik plots een verdacht geritsel hoorde achter die struik daar" en hij wees naar een grote struik aan de boord van het water. Ik vroeg aan Serge of hij dat ook gehoord

had, die bevestigde; samen bleven wij naar die struik turen, en plots zagen wij in het opkomen de licht, door de takken een schaduw bewegen. We voelden een intense spanning opkomen en ik vroeg aan Serge “ wat doen we “ en die antwoordde onmiddellijk “ geen risico’s nemen, schieten! Ik legde mijn geweer aan, mikte op de schaduw, en schoot.....Wij hoorden een plof van een vallend lichaam....en dan volledige stilte.... Jos wat moeten wij nu doen?”

Ik zei tegen Frans dat wij moesten gaan kijken naar wat er gebeurd was. Ik vroeg Jan en Serge ons heel goed rugdekking te verlenen, en met ons wapen in de aanslag, gleden Frans en ik traag en heel alert de berm af. Tot onze grote opluchting volgde er geen enkele reactie. Aan de struik gekomen bleef Frans achter. Ik begreep hem, hij was al de meest gevoelige van ons acht, en hij vreesde zeker voor wat wij zouden vinden. Ik schoof bedachtzaam de takken van de struik opzij.....en daar lag, morsdood....een blauwe reiger. Ik zei tegen Frans dat het een vogel was, en dat hij zelf moest komen kijken. Bij Frans schoten de tranen in zijn ogen als hij het beestje zag liggen en zei “ waarom heb ik dat nu gedaan?”.

Het was nu bijna volop daglicht en ik moest hem aanmanen om samen zo vlug mogelijk terug over de dijk te klauteren. Boven vroeg ik Jan om Frans tijdelijk te vervangen, en nam deze laatste, die op zijn benen stond te trillen mee naar de kelderkeuken. Daar stamelde Frans opnieuw “ Waarom heb ik dat nu gedaan, en wat gaan ze nu van mij denken” ik antwoordde “ Frans, gij hebt uw plicht gedaan. Stel dat het een Duitser was geweest. Een handgranaat is vlug geworpen, en van op die afstand weet ge wat de gevolgen zouden geweest zijn. En de schaduw die ge achter de struik gezien hebt, kon evengoed het hoofd geweest zijn van een gehurkte vijand. Het lijf van een reiger komt op dezelfde hoogte. En dat het een vogel is, die ge gedood hebt.....wees blij dat het geen mens was....want een mens – ook al is het de vijand – doodschietsen op 20 meter afstand is emotioneel heel wat

anders dan een mens doden tijdens een vuurgevecht op 250 meter afstand. Dat draagt ge uw heel leven mee. En wat ze van u zullen denken.....niets! Gij hebt gedaan wat ge moest doen. Deze avond als het donker is zullen wij de dode vogel gaan halen en hem begraven”. Frans scheen min of meer bekomen van zijn emoties. We hebben de reiger begraven; de vogel was getroffen in volle borst en moet op slag dood geweest zijn. Niemand gaf er nog een kik over, maar Frans was er dagenlang niet goed van.

De volgende dagen bleef het opmerkelijk stil. ’t Was een groot verschil met onze periode in Erlekom, waar we regelmatig bestookt werden met mortiergranaten en machinegeweervuur. Afgezien van onze strikt uitgevoerde wachtbeurten kwam er een min of meer zorgeloze sfeer over de sectie. Te zorgeloos: op een morgen – Jan en ik sliepen nog altijd in de leefruimte op het gelijkvloers – kroop ik van onder mijn deken en wou mij rechtopstaand naar de kelderkeuken begeven. Plots boorde zich een kogel met een luide knal in de muur naast mijn hoofd. De schilfers van de getroffen steen vlogen alle kanten uit. Geschrokken liet ik mij onmiddellijk achter de dekking van de lage voorgevel vallen. Gevolgd door Jan gleeed ik langs de trap in de kelderkeuken. De mannen beneden hadden natuurlijk de inslag gehoord en zagen ons bang-nieuwsgierig de trap afglijden. Pierre vroeg geagiteerd “ Jos zijt gij gewond?”. Ik zei “ Nee Pierre, waarom?” “Wel” antwoordde hij “ er loopt een straaltje bloed langs uw slaap”. Bleek dat een kleine steenschilfer mij een klein wondje had bezorgd. Ik had er niets van gevoeld.

Waarschijnlijk had aan de overkant van de Waal een Duitse wachtpost op de loer gelegen, mij - met een kijker op zijn geweer – toevallig in ’t vizier gekregen, gemikt en gevraagd. En ik moest zeggen, zelfs met een kijker was het een zeer goed schot geweest. Jammer voor hem, gelukkig voor mij was het naast het doel. In alle geval was het een ferme waarschuwing: we moesten de overkant niet onderschatten.

Voor de rest bleef het eigenaardig stil in onze sector. Geen vuurgevechten. Maar een groot gevaar bleven de Duitse roofpatrouilles. De legermacht van de Duitsers in het westen van Nederland zat in een zak, ingesloten door de geallieerden. En bijgevolg zonder bevoorrading: van legermateriaal, van munitie, maar ook van voedsel. Niet alleen de burgerbevolking in Holland maar ook de troepen van de vijand leden honger. En zo gebeurde het sporadisch dat Duitse patrouilles, in het nachtelijk donker in lichte rubberbootjes de Waal overstaken, om in afgelegen hoeves de boeren de schrik van hun leven te bezorgen, door onder bedreiging een hoop etenswaren op te eisen. Soms ging dat natuurlijk helemaal mis. Bij de controle door een van onze eigen nachtpatrouilles, van de jachten in een klein haventje, stieten zij op een Duitse patrouille van drie man, die in de kajuit van één van die scheepjes een dronken roes bleken uit te slapen. Die hadden niet alleen een beetje voedsel, maar ook een voorraad sterke drank gevonden....en ter plaatse genoten. Zij werden natuurlijk in dank gevangen genomen, en mochten hun roes verder uitdromen in het cachot van het plaatselijk politiekantoor.

Op een zalige avond, - de zon scheen mild en er woei een zacht briesje uit het zuiden, besloten Jan en ik – gedekt door de dijk – een goede dag te gaan zeggen aan de mannen van de sectie, rechts van ons. Na een honderdtal meter hoorden wij harmonikamuziek.

Mondharmonica uit 1940

Nog een vijftig meter verder had de 1ste sectie van de 3de Cie onderkomen gevonden in een alleenstaand huis onder aan de dijk. Buiten in het ondergaande zonnetje zaten de mannen die niet van dienst waren te luisteren naar deuntjes, zachtjes gespeeld op zijn trekzak, door Roger Eggermont (de enige waarvan ik mij nog de naam herinner) een harmonikavirtuoos uit Gent. En plots kreeg ik een ingeving. Met een klop op zijn schouder vroeg ik aan Roger “ Zeg, kent gij nog de melodie van het lijflied van de Duitsers, wanneer zij in 1940 door onze straten marcheerden, klaar voor de inval in Engeland.....” und wir fahren gegen Engeland.....” “ Absoluut” antwoordde Roger “ waarom? “. “ Wel” zei ik “ we gaan allemaal goed in dekking liggen; en we gaan de Duitsers uitdagen. Roger gij gaat vanuit uw dekking dat marcheliedje zo luid mogelijk spelen, en dan wachten wij af”. Bijval alom. En zo geschiedde. Roger zette de marche in en gedragen door het zachte zuiderbriesje vlinderden de noten van het liedje de Waal over, naar de vijand toe. En dat was er teveel aan voor de gepeste Duitsers. Na een paar seconden kwam er een antwoord op de uitdaging. Een kogelregen uit een Spandau sloeg in onder aan onze dijk. De Duitsers moesten woest geweest zijn over deze uitlokking, maar ze hadden tegelijkertijd hun opstelplaats verraden. Groot jolijt langs onze kant. En de vermoedelijke stelling van het “Spandaunest” werd nu door ons bestookt. Soldatenplezier?! (Later vroeg ik mij af, of die daad van mijnentwege niet een onverantwoordelijke blijk was geweest van degeneratie van normaal gedrag in oorlogsomstandigheden. Oorlog is waanzin en kan leiden tot ontarding van de mens. Dat was mijn besluit. En alhoewel mij heimelijk toch verkneukelend vond ik naderhand de actie onverantwoord).

Het vervolg van dit relaas van Georges Dezaeger kunt u lezen in de volgende editie van

Vaertlinck Contact (tweede nummer van de dertiende jaargang)

Honden te Tisselt

De hond kennen we hedendaags als gezelschapsdier, huisdier en waker. **Maar** in de jaren 1800 tot halverwege de jaren 1900 werd de hond aanzien als werkdier.

Karren getrokken door honden waren honderd jaar geleden een heel normaal straatbeeld.

In allerlei beroepen waar een last te vervoeren is, zijn honden in gebruik: postbezorgers, bakkers, eierhandelaren, krantenbezorgers, melkboeren, bierhandelaars. Enz...

Als trekkracht waren honden vaak geschikter dan paarden. Hondenkarren waren klein en wendbaar, veel handiger in gebruik in smalle straten dan grote, brede paardenkarren. Honden waren daarnaast veel goedkoper in de aanschaf en het onderhoud. Waar paarden een stal en speciaal voer vereisten, namen honden al genoeg met een hondenhok als onderkomen en etensresten en slachtafval als maaltijd.

Ook in het leger en tijdens de oorlog bewees de hond zijn nut, denk maar aan het vervoeren van middelzwaar geschut, het bevoorraden van de troepen, enz...

Belgische militair met hondenkar

melkboer met hondenkar

Hondenbelasting is niet iets nieuws. Sterker nog, het wordt al sinds de middeleeuwen geheven! Destijds was het doel ervan om het aantal zwerfhonden te beperken en om de verspreiding van hondsdolheid tegen te gaan. Doordat honden in die tijd gebruikt werden als transportmiddel bij het trekken van een hondenkar was dit voor de overheid meteen een manier om een soort van transportbelasting te heffen. Om deze belasting te kunnen innen moesten de honden geteld en aangegeven worden.

Hondentelling te Thisselt in 1873

Naam en Voornaam	Adres	Aantal gewone honden	aantal jachthonden
Eckelaers de weduwe	Oostdijk 1	1	
Haelewaters Joannes Franciscus	Oostdijk 12	1	
Kerremans de weduwe	Oostdijk 34	1	
Erix Florentinus Jacobus	Oostdijk 37	1	
De Borger Joannes Franciscus	Moerstraat 1	1	
Huysmans Egidius	Moerstraat 4	1	
Peeters Guilielmus	Hoogstraat 72	1	
Dons Petrus Joannes	Hoogstraat 62	1	
Schaerlaecken Antonius	Hoogstraat 51	1	
Troch Petrus Joannes	Hoogstraat 50	1	
Vermeiren Guilielmus	Hoogstraat 48	1	
Kerremans Joannes Baptista	Hoogstraat 40	2	
Van Hoomissen de Weduwe	Hoogstraat 28	3	
Van den Eede Ludovicus	Hoogstraat 6	1	
Apers Josephus	aan de kerk 4	1	
De Smet Philippus	Blaesveldstraat 2	1	
Patteet Franciscus Joannes	Blaesveldstraat 5	1	
Van den Eede Joannes Franciscus	Blaesveldstraat 9	1	
Van der Taelen Carolus	Blaesveldstraat 14	1	
Vivijs Coleta	Blaesveldstraat 23	1	
De Maeyer Josephus	Blaesveldstraat 40	1	
Boonaerts Carolus	Westdijk 10	1	1
De Prins Antonius	Westdijk 12	1	
Lamot Joannes Modestus	Westdijk 13	1	
Patteet Josephus Antonius	Westdijk 18	1	
Boelpaep Joannes Franciscus	Westdijk 26	1	1
De Maeyer Victor	Westdijk 31	1	
De Coster Joannes Alexander	Westdijk 32	1	
Troch Maria Theresia	Westdijk 33	1	
Somers Antonius	Westdijk 34	1	
Symons kinderen	Bormstraat 3	1	
Mertens Josephus Hubertus	Bormstraat 9	1	
Lamal Josephus Antonius	Biezemstraat 1	1	
Kerremans de Weduwe	Biezemstraat 6	1	
Coremans Emmanuel	Biezemstraat 7	1	
De Block Josephus Antonius	Biezemstraat 17	1	
Cools Josephus Antonius	Molenstraat 3	1	
Patteet Joannes Hendriens	Breendonkstraat 6	1	1
Roelants Jacobus	Beekstraat 1	1	
De Bakker Fransiscus Josephus	Beekstraat 6	1	
Huysmans de Weduwe	Beekstraat 14	1	
Van Rompaey Philippus Jacobus	Beekstraat 17	1	
Van den Brand de Weduwe	Beekstraat 38	1	
Van Muylder Antonius	Beekstraat 39	1	
Huysmans Petrus Fransiscus	Beekstraat 41	1	
De Hollander Joannes Henricus	Beekstraat 43	1	
Van Keer de kinderen	Beekstraat 45	1	
De Block de Weduwe	Peetersstraat 9	1	

In 1883 werd er een reglement op honden in Thisselt bekend gemaakt, deze bevatte 11 artikels namelijk:

Art. 1. Binnen de veertien dagen na de afkondiging van het tegenwoordig reglement, moeten alle eigenaren of houders van honden dezelve op het politiebureau aangeven. In't vervolg zal aangifte moeten gedaan worden veertien dagen nadat men honden als eigenaar of houder in zijn bezit zal gekregen hebben. Van zooghonden moet geene aangifte geschieden.

Art. 2. Bij de aangifte wordt door de politie kosteloos voor elken hond een genummerd kenteeken uitgereikt, volgens model door burgemeester en schepenen te bepalen, welk kenteeken wordt vastgehecht en gedragen aan den halsband, waarvan elke hond behoort voorzien te zijn.

Art. 3. Indien een hond van meester verandert, moet er van de verandering kennis gegeven worden door de twee partijen aan het bureau waar het kenteeken is uitgereikt, en in dit geval blijft dit kenteeken geldig.

Mits dezelve formaliteit, zal het kenteeken ook mogen dienen voor eenen anderen hond, dien men nemen zou ter vervanging van dien waarvoor het kenteeken werd uitgereikt.

Art. 4. Indien het kenteeken verloren is of onbruikbaar geworden, zal de persoon op wiens naam de hond te boek staat, bij de politie een ander kunnen bekomen, mits betaling van vijftig centimen.

Art. 5. Wanneer de eigenaar of houder van eenen hond bemerkt dat hij verdwenen is, zal hij dit onmiddellijk ter kennis moeten brengen op het politiebureau.

Art. 6. Oningespannen honden, op de straat aangetroffen zonder den halsband en het kenteeken voorgeschreven bij art. 2, worden door of van wege de politie opgevangen en afgezonderd om gedood te worden, indien zij binnen twee dagen niet teruggehaald zijn. Bij teruggaaf moet kwijting van kosten geschieden, zonder dat daardoor de bekeuring volgens art. 10 vervalt.

Art. 7. Honden al dan niet voorzien van den halsband en het kenteeken voorgeschreven bij art. 2, aan welke op straat verschijnsels van razernij zouden waargenomen worden, zullen terstond gedood worden door of van wege de politie, die den eigenaar of houder zoo mogelijk aanstonds verwittigen zal.

Art. 8. Doghonden mogen niet dan vastgehouden op straat verschijnen. Deze bepaling geldt ook alle hoegenaamde oningespannen honden, wier eigenaars of houders buiten Thisselt wonen.

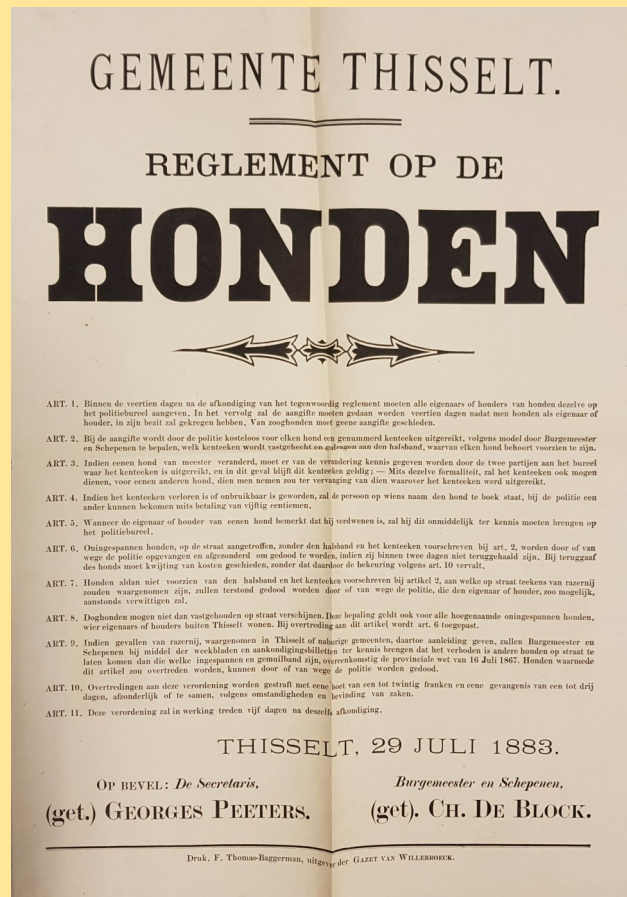
Bij overschrijding aan dit artikel, wordt art. 6 toegepast.

Art. 9. Naar aanleiding van gevallen van razernij, waargenomen in Thisselt of naburige gemeenten, zullen Burgemeester en Schepenen bij kennisgeving langs den weg des weekblads en aankondigingsbiljetten kunnen verbieden, dat andere honden op straat komen, dan honden die ingespannen en mitsdien gemuilband zijn, overeenkomstig de provinciale wet van 16 juli 1867.

Honden waarmede dit artikel zou overtreden worden, kunnen door of vanwege de politie worden gedood.

Art. 10. Overtreding aan deze verordening wordt gestraft met eene boet van een tot twintig franken en eene gevangenis van een tot drij dagen, afzonderlijk of te samen. Volgens omstandigheden en bevindingen van zaken.

Art. 11. Deze verordening zal in werking treden vijf dagen na dezelfs afkondiging.

De belasting op de honden in 1896 te Tisselt bedroeg:

Voor een handelaar in honden: 35 frank taks

Voor een jachthond: 20 frank taks

Voor een gewone hond: 6 frank taks

Voor een werkhond: 4 frank taks

Belgische kentekens of hondenpenningen zijn onder te verdelen in 4 hoofdgroepen :

1) Diverse hondenpenningen, deze kan men onderverdelen als volgt :

- oude gemeentepenningen, sommige steden en gemeenten hadden al lang voor 1891 een hondenpenning of hondenkenteken.
- nieuwe gemeentepenningen, ook in de jaren '90 waren er nog gemeenten die een hondenbelasting hieven zoals Grimbergen, Maaseik, Hoeilaart en Overijse
- inentingspenningen die men krijgt als men zijn hond laat inenten.

2) Gemeentelijke hondenpenningen met deze worden bedoeld alleen de penningen die uitgegeven zijn ingevolge het Koninklijk Besluit van 1891. Bij het KB van 1891 werden de gemeenten dus verplicht hondenpenningen uit te geven, een kleine (diameter 2cm) voor kleine honden, een grote (diameter 3cm) voor grote honden. Deze penningen werden uitgegeven vanaf 1892 tot 1926 (in 1926 werden de Nationale hondenpenningen ingevoerd, zie hieronder). Deze penningen moesten verplicht vermelden : de naam van de gemeente en het volgnummer, de verwijzing naar het KB was niet verplicht maar werd soms toch erbij opgezet.

3) Nationale hondenpenningen uitgegeven door de Staat België dus, er zijn in totaal slechts **15 verschillende** : 6 verschillende soorten uit de jaren 1926/27, en 9 verschillende soorten uit de periode 1941/1949.

4) Provinciale hondenpenningen die werden ingevoerd vanaf 1950 (vandaar dat de Nationale hondenpenningen zijn afgeschaft vanaf hetzelfde jaar om dubbele belasting te vermijden). Al deze penningen dragen de provincienaam. In totaal zijn er **207 verschillende** Provinciale hondenpenningen.

Voorbeeld van een hondenpenning uit 1976

Tegenwoordig moet elke hond geregistreerd en geïdentificeerd worden in een centrale databank. Dit gebeurt door het plaatsen van een microchip door een dierenarts die vervolgens de gegevens van de hond en de eigenaar doorstuurt naar de DogID, de databank voor de registratie en identificatie van honden in België.

Het aantal geregistreerde honden in 2016 te Willebroek bedroeg **429 honden**.

Enkele beschouwingen in de nasleep van de schoolstrijd van 1879.

Nadat de liberalen door hun verkiezingsoverwinning de jarenlange katholieke hegemonie doorbroken hadden zagen ze de kans schoon om enkele zaken naar hun hand te zetten. Het onderwijs was een van hun speerpunten. De wetgeving inzake het lager onderwijs werd drastisch gewijzigd en lokte de schoolstrijd uit met al zijn gevolgen zoals we in eerdere bijdragen¹ verduidelijkten.

Tussen de liberale politiek en katholieke kerk bestond er een sterke tegenstelling qua visie op dat (lager) onderwijs. De liberalen huldigden de mening “de staat betaalt het onderwijs, bepaalt en bewaakt dus wat ermee gebeurt”. De kerkelijke overheid wilde haar jarenlange macht over dat onderwijs zelfstandig behouden en besturen.

Beschouwen we aan de hand van de getuigenissen wat nauwkeuriger de botsing tussen die meningen, met de gebeurtenissen daaruit volgend, dan onderscheiden we voornamelijk drie betrokken groepen. Vooreerst de hogere burgerlijke en religieuze overheden met hun ondergeschikten. De tussengroep bestond uit de onderwijzers die het lager onderwijs bedienden. De laatste groep werd gevormd door de ouders met hun kinderen die de scholen bevolkten.

We kennen de vinnige, bijna fanatieke tegenstellingen tussen de overheden uit de eerste groep. Met alle middelen voerden ze druk uit op hun rechtstreekse ondergeschikten. De regering via de minister van onderwijs en de provinciale gouverneurs op de gemeentebesturen. Die moesten dan zorgen dat de instructies doorgegeven en opgevolgd werden door de onderwijzers. De bisschoppen dwongen de pastoors en onderpastoors via herderlijke brieven bijna om hun parochianen binnen en buiten de kerk aan te manen hun kinderen niet naar de goddeloze gemeentescholen te sturen. Daarom startten ze met eigen scholen.

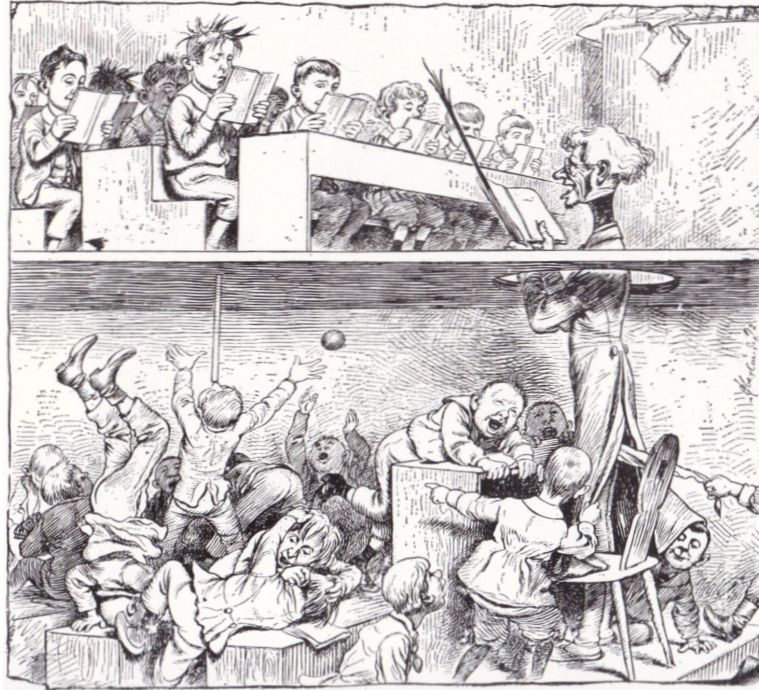
De groep van de onderwijzers dan. Aangesteld in het officieel gemeente-onderwijs en in het bezit van een wettelijk vereist diploma waren ze natuurlijk voorstander van de nieuwe wetgeving. In een katholieke school aangesteld, die dikwijls opgestart en gebouwd werd als tegenreactie op de nieuwe regelgeving, en niet altijd in het bezit van dat noodzakelijk diploma, volgde men dan weer de richtlijnen van de bisschoppen en pastoors. Wiens brood men eet, diens woord men spreekt! Getuigenissen van school tegen school. Nieuwe benoemingen leidden tot een soort stoelendans.

De ouders die hun kinderen naar het onderwijs moesten sturen stonden soms voor een verscheurende keuze. Volgens het beroep van vader werd door sommige families de officiële gemeenteschool verkozen omdat vader voor zijn job afhankelijk was van de gemeente. Andersom was het voor anderen verbonden aan de parochie of aan katholieke landeigenaars waar ze grond van pachtten. Er moest immers brood op de plank komen. Uitzonderingen waren mensen die een keuze in een of andere richting maakten volgens hun overtuiging. Dat waren de moedigen. De tegenstrijdige meningen tussen dorpelingen en zelfs tussen families leidden tot vinnige discussies. Onderling konden ze ook fel uit de hoek komen en vlogen elkaar net niet in de haren. De nawerking kon lang duren en eindigde soms op een breuk tussen de gematigden en de principiëlen. Ook hun kinderen ondervonden op school de implicaties van die twisten. Ongeoorloofd taalgebruik en straffen, al dan niet lijfelijk, moesten ze verduidelijk ondergaan. Als kinderen waren ze sowieso niet immuun. Veel was in vergelijking met nu ontoelaatbaar.

Bekijken we nu hoe de verschillende groepen in de omliggende gemeenten zich gedroegen. Te Heffen was het pastoor Jaspers met onderpastoor Goossens die plichtbewust en vol overgave de instructies van de bisschoppen opvolgden. In samenwerking met het schoolcomité startte hij een nieuwe school op. Deze was niet in optimale situatie maar ze trok toch veel leerlingen aan. Daar zorgden de preken van de pastoor voor met bedreigingen geen sacramenten toe te dienen als de ouders hun kinderen niet naar die school zouden sturen. Zijn taalgebruik was niet altijd goed te praten. Hij lobbyde fel voor zijn school. De bedreigingen werden echter niet altijd uitgevoerd of werden gemilderd. Burgemeester Grégoire vervulde zijn plicht en zorgde zoals het moest voor de gemeenteschool. De Blaasveldse pastoor De Pauw deed ook zijn best maar was gematigder evenals de katholieke burgemeester Wouters de Jauche. Te Tiselt hetzelfde verhaal over druk maar hier zowel door zowel pastoor Lamal als door het gemeentebestuur die ieder voor hun zaak pleitten. Te Willebroek is er alleen maar kritiek van de politiecommissaris op het onaanvaardbaar gedrag van de pastoor. Burgemeester De Nayer en het gemeentebestuur kwamen weinig op de voorgrond.

¹ Vaertlinck contact, 12^e jg, 2017 nr.1 en volgende.

De onderwijzers nu. Te Heffen klaagde Coenen over het gedrag van de pastoor met als gevolg daling van het aantal leerlingen in de gemeenteschool. Ook gaf hij af op de niet gediplomeerde Luypaerts, zijn vroegere hulponderwijzer, van de katholieke school en op het feit dat daar één onderwijzer twee klassen geeft.

Spotprent van A. Oberlander over een tweeklassige school met 1 leerkracht uit Pedagogische Platenatlas p. 100

Ook het materiaal zou er niet te best zijn. Pastoor Jaspers nam de verdediging van Luypaerts op zich die zelf reageerde op de aantijgingen van Coenen. Kritiek op medeburgers liet Coenen ook niet achterwege. Te Blaasveld is het Heyvaert die aanmerkte dat Boon niet gediplomeerd was. Eveneens vermeldde hij een stabiel gebleven aantal leerlingen en een gebrekkige klasuitrusting. Geen reactie genoteerd van onderwijzer Boon. Dat samen gaf een vrij rustige toestand te Blaasveld. Meer animo was er te Tisselt. Stuyck kwam met het gekende, maar genuanceerde verhaal van kerkelijke intimidatie en effectieve daling van het leerlingenaantal. Vrouwelijke collega Baeten is het daarover eens. Toch verwees ze even naar haar vroegere hulponderwijzeres die de gemeenteschool voor de katholieke wisselde zonder gekende reden. Privé-onderwijzer Troch had het wel serieus moeilijk met de druk vanuit het gemeentebestuur, van Stuyck en met de aantasting van het aantal leerlingen. Te Willebroek waren het blijkbaar apathische onderwijzers tevreden met hun toestand want geen reactie. De leerlingen, kinderen waren overal de speelbal en/of slachtoffer van het tegengesteld standpunt van ouders en onderwijzers. Hun ouders getuigden tegen de pastoor, tegen de onderwijzer, tegen elkaar ieder vanuit zijn specifieke situatie. Eigenlijk waren die goede, brave burgers nog zo slecht niet. Dat blijkt uit de toestand later.

Na de verkiezingen van 1884 kwamen de katholieken met een verpletterende meerderheid weer aan de macht: een totale wijziging. Een nieuwe schoolwet vloeide eruit voort. Voor het lager onderwijs kregen de gemeenten weer de bevoegdheid, mits goedkeuring, om een vrije katholieke school te aanvaarden of aan te nemen. Het gemeentebestuur besliste nu of het godsdienstonderwijs er gegeven werd en ze benoemde vrij een onderwijzer. Een officieel diploma was niet meer nodig. Zo werden de plooiën overal een beetje glad gestreken en keerden we terug naar meer totale betrekkingen tussen partijen. De relaties tussen de burgers werden weer normaler. Voorbeeld hiervan is te Heffen in 1903 het huwelijk tussen de zoon van Luypaerts met de oudste dochter van latere collega-onderwijzer Coenen.

Anno Domini 1903, die 4ta novembris factis tribus proclamationibus in Ecclesia nostra coram me infrascripto matrimonio juncti sunt: Joannes Josephus Luypaerts habitans in Feluy natus in Heffen 9 Januarii 1881, filius Josephi Oephouse et Sophie Stephanie Daer; Et Maria Anna Hortantia Coenen nata in Heffen 8 maii 1880, filia Josephi et Mariae Theresie Severyns. Testes fuerunt Arminius Severyns et Franciscus Daer.
G. F. C. Grootens par

Toch bleven de gevolgen van die schoolstrijd tot op vandaag in zeker mate voortduren. Ideologisch en religieus verschilt de onderwijsvisie nog steeds. En nu is het geen strijd meer om de ziel van het kind, maar om de taal van het kind!

HERENWONINGEN in WILLEBROEK

Kent U deze 2 grote huizen? Schijnbaar niet bewoond maar raken elkaar in de tuin. Ooit waren ze in eigendom van één familie: Van Dyck. Die familie, afkomstig uit Klein Willebroek, verhuisde naar het centrum. Alfred Van Dyck en zijn vrouw Hermina Standaert hadden in 2 aanpalende huizen op de Markt een zaak met op rechts stoffen en op links de “mercerie” of naaibehoeften.

Het 1e huis staat met nummer 27 op de Groene laan. Nadat de ouders Van Dyck-Standaert zich uit de zaak terugtrokken, lieten ze de winkel op de markt over aan Georges, hun 2^e zoon. Zijn dochter Sandra Van Dyck volgde hem op, toen hij op pensioen ging. Georges verbleef een hele tijd in dit herenhuis, maar woont nu in de Brusselse Rand. Daar woont ook zijn jonge broer Oscar, die ooit een kledingzaak had in de A. Van Landeghemstraat 2.

De 2^e woning staat halfweg in de Kloosterstraat op nummer 50. In dit huis woonde Herman Van Dyck, de oudste zoon. Ernaast staat een groot magazijn (later garage). Hij werkte als handelaar in voedingswaren o.m. snoep.

De 3 broers hadden ook een zus: Esther, echtgenote van leraar wiskunde Jozef Maes (RMS Willebroek).

Tot slot: een tak van de familie vond **Van Dyck** niet “modern” genoeg en wijzigde die in **Van Dijck**! In de oude kiezerslijsten vind ik : Van Dijck Raymond Gerard, architect Groene laan 20 Willebroek.

1948 Gemeente Willebroek 1948

Grote Vermaarde
PAASKERMIS

APPELDONKSTRAAT

Zondag 28 en Maandag 29 MAART 1948

Opening der Kermis, opgeluisterd door de verschillende muziekmaatschappijen

Zondag 28 maart 1948

Groten Duivenprijskamp uit Merchtem, Bij Eeraerts Jos (zaal Rosa) Gratis 100 f. voor de serie van 2 duiven. Inbrengst van 11 tot 12.30 u. Vliegen in volle kevie, met de bond.

Grote Velokoers voor Beginnelingen B.W.B. – ingericht door Wielerclub A.W.S. Afdeling Willebroek, met medewerking der Rijwielen Expres Royal, Brouwerijen, Neringdoeners, en Het Laatste Nieuws. Afstand : 60 Km goede baan – 2500 f. Prijzen en Premiën

Inschrijving tot 1 uur .Vertrek om 2 uur.Inschrijving en vertrek : café Derby bij Jan Corte-beeck, Appeldonkstraat. Aankomst bij Boonen Ed. Appeldonkstraat 245. Prijsuitdeling bij

Eeraerts Jos, zaal Rosa, Appeldonkstraat

Maandag 29 maart 1948

Grote Internationale Voetbalwedstrijd op het W.S.V. terrein Appeldonkstraat om 3 uur.

WILLEBROEKSE Sportvereniging – Fc ARBON ZURICH (Zwitserland)

Grote Duivenprijskamp uit Merchtem bij Gustaaf Siebens, café Jasco, Appeldonkstraat 178

Gratis 100 f. Inbrengst van 11 uur tot 12.30 uur, met medewerking van de Verenigde Duivenbonden van Willebroek.

Op beide dagen BAL in alle zalen en tenten

Donderdag 01 april 1948

Prijskamp uit Quievrain, bij Jan Eeraerts (Ka De Boeck).Inbrengen Woensdagavond tot 20.30 uur.

Namens het bestuur : De Schrijver, Boonen Ed. – De Voorzitter, Eeraerts Jos – De Schatbewaarder, De Boeck Jos – De Commissarissen, Tierens E. en Veekmans I.

Gezien en goedgekeurd door het Schepencollege van Willebroek.

Voor de Secretaris, Schepen A. DE ZAEGER

De Burgemeester : G. FROMONT

Sint-Hubertus

Sinds vele jaren wordt het feest van Sint-Hubertus gevierd in onze Blaasveldse fusiegemeente. Pastoor Joris Suykens van de Sint-Amandusparochie was een fervent voorstander om de Sint-Hubertusviering nieuw leven in te blazen. Joris (Jos voor de parochianen) was als onderpastoor in Blaasveld aangesteld in 1968. Hij werd pastoor van deze parochie in 1977 en werd in 2000 ook pastoor van de Sint-Jan Baptistparochie in Heindonk.

Pastoor Joris Suykens werd geboren in Hingene op 3 mei 1942 als zoon van Jules en Julia Suykens-Goossens. Hij overleed in het Sint-Maartensziekenhuis te Mechelen op 8 februari 2013. Jos was een volkse pastoor en hield van zijn parochianen. De Sint-Hubertusviering werd opnieuw een jaarlijkse traditie.

Wie was Sint-Hubertus? Hij zou geboren zijn omstreeks 655 als vermoedelijke zoon van Hertog Bertrand van Aquitanië, hij zou behoord hebben bij de Frankische adel. Als jongere hield hij er een losbandig leven op na. Hij kwam tot inkeer en werd door de H. Lambertus van Maastricht voor de geestelijke stand opgeleid. Hij werd de 21ste bisschop van Tongeren-Maastricht. Hij verplaatste de zetel van het bisdom in 718 naar Luik. Er werden hem talrijke wonderlijke genezingen toegewezen tijdens zijn missietochten in de Kempen waar een man die leed aan hondsdolheid zou genezen zijn. Hubertus stierf in 727 in Tervuren en werd opgevolgd door zijn zoon Florentinus van Luik. Toen Hubertus naar zijn eigen wens werd bijgezet in Luik en zijn kist in 743 werd geopend kwam men tot de vaststelling dat zijn lichaam en kleren nog ongeschonden bleken. Op 3 november 743 werd hij heilig verklaard. Zijn relieken werden in 825 overgebracht naar de abdij van Andange. Deze abdij werd naar hem genoemd, nl. Saint-Hubert-en-Ardenne.

Sinds de 15de eeuw werd deze abdij een druk bedevaartsoord. De Benedictijnen stichten deze abdij en werd voltooid in 1564 in een Brabantse gotische stijl. Onder het koor bevindt zich de cripte.

Bij de overbrenging van zijn relieken zouden de paters een stola in de sarcofaag gevonden hebben die Sint-Hubertus van een engel zou ontvangen hebben toen hij weigerde Sint Lambertus op te volgen als bisschop.

De stola waarmee hondsdolheid zou kunnen genezen worden wordt nog steeds in de abdij bewaard.

Sint-Hubertus van Luik wordt voorgesteld als jager in een adellijke kledij of als bisschop.

Er komen ook een jachthoorn of een kruisboog voor, hij is ook vergezeld door een hond.

Sint-Hubertus is de patroonheilige van de jagers en de bescherming tegen hondsdolheid.

Hij wordt aanzien als schutspatroon van honden, paarden en vee. Deze heilige wordt ook aanroepen voor alle vormen van “razernij”.

In Blaasveld wordt reeds geruime tijd een Sint-Hubertusviering ingericht en wordt jaarlijks gevierd met jachthoornblazers en een dierenwijding. Paarden, honden en allerhande huisdieren worden gezegend. Vele jagersverenigingen, verenigingen voor ruiters, enz. dragen de naam van Sint-Hubertus.

Op 3 november, de feestdag van Sint-Hubertus, wordt er door de parochiepriester brood gewijd, dit Hubertusbroodje wordt droog opgegeten alvorens men iets anders mocht eten. Volgens het bijgeloof zou dit brood, na de nuttiging ervan, bescherming bieden tegen hondsdolheid.

Koninklijke Jacht- en Alpenhoornkring “The Greenfields”

Van Links naar rechts vooraan zien we: Constant Cuyt, Mark De Vos (diaken) en Marieke Peeters.

Paard en ruiter worden gezegend (Blaasveld 5 november 2017).

“Sint-Hubertus zijn graf, zonder stok of staf.

Kwade hond sta stille, het is Sint-Hubertus wille.”

Bronnen:

Geneesheiligen in de Lage Landen, Davidsfonds/Leuven en uitgeverij KOK.

Voornamen (deel 6)

Kelly

Herkomst: Voornaam in gebruik gekomen eind jaren '50 overwegend in de USA afgeleid van de oorspronkelijke Ierse familienaam O'Ceallaigh via de latere verfraaiing O'Kelly wat in Amerika Kelly werd.

Betekenis: komende uit de oorlog

Afleidingen: Kellie, Kjelly, Quelly

Kenneth

Herkomst: Engels-Schotse voornaam van Keltische afkomst en Gealic-Welshe oorsprong, ontleend uit caioneach.

Betekenis: mooi, aantrekkelijk, ook wel: slim, intelligent, begaafd, knap, flink

Afleidingen: Caine, Ken, Kenny, Kennie, Kenza, Kenzie

Kevin

Herkomst: Ierse voornaam van Oudierse oorsprong, ontleend uit caoimghin verwant met de Ierse voornaam Caoimhe.

Betekenis: knap of nobel door geboorte, ook wel: mooie of knappe boorling

Afleidingen: Kavin, Kevis, Kevon, Kevyn

Kimberly

Herkomst: Engelse voornaam ontleend aan de Oud-Engelse familienaam die teruggaat op de benaming van een familiebezit in Engeland, dat inmiddels is verdwenen, doch bleef voortleven in de oorspronkelijke familienaam van onder meer Lord Kimberley die in 1871 zijn naam gaf aan de gelijknamige Zuid-Afrikaanse stad.

Betekenis: oorlogsaanvoerder op een open plaats in het bos, ook wel: dappere of stoutmoedige nakomeling uit de open plaats in het bos.

Afleidingen: Kimerley, Kimley, Kymberly

Kylie

Herkomst: Australische voornaam van oorsprong bij de Aboriginals van Australie, Onder meer ook aangetroffen in Groot-Brittannië en andere Angelsaksische landen.

Betekenis: boemerang, werpstok of -staaf.

Afleidingen: Keylina, Kilee, Kylee

Laetitia

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong ontleend uit de Romeinse mythologie waarin Laetitia vereerd werd als de godin van de vreugde.

Betekenis: vrolijke, blijgezinde, opgeruimde

Afleidingen: Lie, Letus, Laëticia, Laëtitia, Let, Letitia, Lettie, Lithicia, Tia, Tietsia, Tisia, Titia

Laurens

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, aanvankelijk ontleend aan de plaatsnaam Laurentum, een Oudlatijnse stad in Latium gelegen aan de zee ten zuiden van Rome.

Betekenis: uit Laurentum afkomstig (=oorspronkelijke betekenis), de gelauwerde (=de latere Latijnse betekenis)

Afleidingen: Larren, Lars, Lauren, Laurents, Lauret, Laurijn, Lauwrens, Liron, Lorent, Lorre, Louris, Laura, Lauwerien, Lierin

Leo

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, ook wel beschouwd als gelatiniseerde voornaam van Griekse oorsprong (Leoon), beiden met eenzelfde betekenis.

Betekenis: leeuw

Afleidingen: Liey, Lijon, Lionel, Leenie, Leoni, Leoniek, Leonieka, Leonita

Leonard

Herkomst: Voornaam van tweestammig Germaanse oorsprong, hoewel samengesteld uit het Latijnse Leo(n)- en het Germaanse -hard.

Betekenis: genadig of vergevensgezinde geharde of sterke (=oorspronkelijke betekenis), leeuwenhard of sterk en stevig als een leeuw (=latere Latijns-Germaanse betekenis)

Afleidingen: Le, Leenaert, Lendert, Lennaert, Lennie, Leno, Nardus, Leni

Leopold

Herkomst: deels gelatiniseerde voornaam van tweestammig Germaanse afkomst, oorspronkelijk samengesteld uit Leo- (=Lud-) en -pold (=bald).

Betekenis: stoutmoedige of dappere onder het volk (=oorspronkelijke betekenis), stoutmoedige of dappere leeuw (=latere betekenis)

Afleidingen: Leobald, Leopoldus, Liebaut, Pol, Polleke

Lieselotte

Herkomst: Duitse voornaam ontstaan door de samenvoeging van de vleivormen Liese en Lotte, respectievelijk afleidingen van de voornamen Elisabeth en Charlotte, een van oorsprong Franse voornaamsvorm van Charles.

Betekenis: Op God gezworen of God is volmaakt en manhaftig of vrij persoon (= van niet-adelijke afkomst)

Afleidingen: Liese-Lotte, Liesel, Liselot, Liselotje, Lucelot

Lilian

Herkomst: voornaam van dubbele oorsprong en onderling moeilijk te onderscheiden. Vooreerst zijn de overwegend Engelse afleidingen van deze voornaam ontstaan uit Elisabeth en wel via de Cornische vleivorm Lilibeth.

Betekenis: God is volmaakt, ook wel: God is mijn eed (=betekenis Elisabeth / Lilibeth), lelie (=latere betekenis en symbool voor zuiverheid en reinheid)

Afleidingen: Leana, Leanne, Leli, Lelia, Lelyne, Lian, Liana, Liane, Lilly

Linda

Herkomst: Voornaam van eenstammig Germaans-Angelsaksische oorsprong, ontleend aan de stam Lind-.

Betekenis: slang (zinnebeeld van: lenigheid, soepelheid, sluwheid en buigzaamheid, ook wel: als kenner der geheimen, wijsheid en onsterfelijkheid) (=1^e betekenis), zachte, tedere of milde (=2^e betekenis), schild uit Lindehout (=3^e betekenis), bevallig, aantrekkelijk, mooi, prachtig (=Spaanse betekenis)

Afleidingen: Lindi, Lindia, Lindie, Lintje, Lyni

Linus

Herkomst: Gelatiniseerde voornaam van Grieks-Fenicische oorsprong, ontleend uit de Oudgriekse mythologie en heldensage waarin Linos de naam was van een mooie jongeling wiens vroege dood in oude Linusliederen betreurd werd.

Betekenis: klagende of treurende, ook wel betreurde of beklagde (=Griekse betekenis), ongeluk over ons (=Fenicische betekenis)

Afleidingen: Lien, Liena, Liene, Lieneke, Lientje, Lina

Livinus

Herkomst: Gelatiniseerde voornaam van

tweestammig Germaanse oorsprong en samengesteld uit Liev(e)- en -win.

Betekenis: lieflijke, bevallige of geliefde vriend

Afleidingen: Levien, Levijn, Lieven, Lievijn, Livijn, Leviena, Levina, Levinna, Liefwina, Lievine, Livina

Lodewijk

Herkomst: Voornaam van tweestammig Germaanse oorsprong samengesteld uit Lode- (=Lod-) en -wijk (=wig).

Betekenis: roemvolle strijder

Afleidingen: Lode, Loden, Lodevicus, Loewie, Loewis, Loewy, Loïe, Lowies, Wies, Wiske, Louis, Loise, Louiza, Lowieke, Vicky

Lucas

Herkomst: Vergriekste voornaam van Etruskische oorsprong ontleend uit Lucanus.

Betekenis: afkomstig uit Lucania (=oorspronkelijke betekenis), lichtende of lichtgevende (=latere betekenis)

Afleidingen: Luka, Loekas, Lucca, Luca

Ludgard

Herkomst: Voornaam van tweestammig Germaanse oorsprong samengesteld uit Lud- en -gardn

Betekenis: volk of vrij mens uit omsloten of omheinde ruimte (in de betekenis van: uit de familiekring), ook wel: volk of vrij mens en jonge scheut of twijgje (in de betekenis van: jeugdige of jongelinge)

Afleidingen: Gardy, Ludgarda, Lut, Lutgardis, Lutgard, Lutje, Luut

Lydia

Herkomst: Voornaam van Griekse oorsprong ontleend uit de Oudgriekse mythologie waarin Lydios de naam was van de god van de bevrijding van de zorgen en de daarvan afgeleide geografische benaming Lydië, oorspronkelijk afhankelijk van Frygië, later een zelfstandig gebied in klein-Azië.

Betekenis: Lydische vrouw, ook wel: persoon zonder zorgen

Afleidingen: Lidia, Lidian, Lydianne, Liddi, Ludie

Het vervolg van de voornamen kunt u lezen in de volgende editie van Vaertlinck Contact (tweede nummer van de dertiende jaargang)

Bewerking: Natalie Geuens
Bron: Het Groot Voornamenboek

Yannick Van Neck

°25 juni 1986 † 29 december 2016

De studentenpet van Yannick met postcode Willebroek

In respectvolle herinnering aan **Yannick Van Neck**, Master in Geschiedenis en Master Politieke Wetenschappen. Yannick overleed, veel te jong, vol van levenswijsheid en heel onverwacht, op 29 december 2016. Hij was een zeer moedige, gedreven en aangename persoonlijkheid, met een open, kritische geest. Bovendien geïnteresseerd in en actief op meerdere gebieden. Zijn overlijden was een zware klap voor zijn familie, vrienden en bekenden. Die dag werd de wereld een beetje armer. Enkele maanden voor zijn overlijden bezorgde Yannick ons zijn werkstuk (2008) over het ontstaan van Willebroek. Hij kreeg voor deze 'paper' van zijn promotor professor Georges Declercq, 17 punten op 20.

Een heel mooi resultaat!

VaertlinckContact mocht van Yannick het werkstuk publiceren. Bij deze dus ...

Ook zijn ouders gaven ons toestemming tot publicatie. Hartelijk dank!

De vroegste vermeldingen van Willebroek

Werkcollege met bronnen en referentiewerken Middeleeuwen – Yannick Van Neck

1. Inleiding

Voor de gemeente Willebroek bestaat er maar weinig echt goede literatuur over de vroegste geschiedenis. De bestaande heemkundige literatuur, of de wetenschappelijke, is slechts zeer summier als het gaat over de oudste oorkonden waar Willebroek in voorkomt.

De meest gedetailleerde bespreking komt van Verbesselt, in zijn "Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13de eeuw"¹. Hij gebruikt soms vage aanwijzingen in oorkonden om daaruit dan grote conclusies te trekken. De teksten die hij bespreekt i.v.m. de vroegste vermelding van Willebroek betreffen 2 oorkonden (uit 1189 en 1190) die ik ook heb kunnen vinden via de CD-rom-databank *The-saurus Diplomaticus*. Alleen gebruikt hij 2 afschriften uit de 17de eeuw, die zich in het stadsarchief van Mechelen bevinden. De oorkonde van 1182, de oudste, heeft hij echter niet op het spoor weten te komen.

De heemkundige literatuur biedt een overzichtelijk beeld van de geschiedenis van Willebroek, maar meer dan een inleiding tot de vroegste geschiedenis is het niet. De datering van de oudste oorkonde van 1182 wordt er vaak als 1192 weergegeven; een foutieve datum die weliswaar op de achterkant van de oorkonde staat geschreven, maar op het einde van de tekst staat duidelijk MCLXXXII; 1182 dus.

¹VERBESSELT (J.). *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13de eeuw, deel IX*. Pittem, G. Veys, 1969, pp. 253-266.

Voor de diepere analyse van de kerkelijk-juridische implicaties van de drie oorkonden heb ik deels gebruik gemaakt van het eerste deel van Verbesselt 's werk², dat duidelijk sterk verouderd is, maar toch hier en daar waardevolle informatie bevat. Van veel groter belang was het artikel van Marc Carnier over middeleeuwse parochies³. Deze auteur focust weliswaar eerder op het graafschap Vlaanderen, maar aangezien er een kleine overlapping was met het bisdom Kamerijk, en aangezien hij ook niet te dogmatisch (= streng, rechtlijnig) is in zijn afbakening, heeft het mij veel informatie opgeleverd.

Voor een algemeen beeld van de geschiedenis van het hertogdom Brabant in de twaalfde eeuw, heb ik de verzamelbundel van artikelen over de "renaissance" in Brabant geraadpleegd⁴. De vraag of er toentertijd werkelijk een renaissance was, blijft uiteraard (deels) onbeantwoord; al kan zeker het einde van de twaalfde eeuw worden aangegeven als keerpunt. Er was in ieder geval wel een heropleving op cultureel, economisch, politiek en demografisch (= beschrijving van sociale situatie van volkeren) vlak. Aangezien Willebroek een ontginning uit (waarschijnlijk) de 11de eeuw is, heb ik ook nog een boek geraadpleegd dat een algemeen beeld geeft van ontginningen in onze streken in de middeleeuwen⁵.

Het feit dat de drie vroegste oorkonden allemaal dateren van het einde van de twaalfde eeuw illustreert duidelijk de toegenomen verschriftelijking in deze periode. De meeste plaatsen en dorpen worden in deze periode voor het eerst vermeld⁶. Op dat vlak is Willebroek dus geen buitenbeentje.

2. Ontstaan van Willebroek

De gemeente Willebroek is gelegen in het oosten van Klein-Brabant, ten zuiden van de Rupel. Er stromen twee beken door Willebroek; ten westen van Willebroek stroomt de Bosbeek en ten oosten loopt de Zwarte Beek⁷. Over de benaming van deze beken heerst vrij veel verwarring. De Zwarte Beek wordt vanaf een bepaald punt Bosbeek genoemd, en de Bosbeek wordt soms Zielbeek, soms Birrebeek genoemd. Maar te Willebroek heten deze waterlopen, die tegenwoordig overigens biologisch quasi dood zijn, Bosbeek en Zwarte Beek. In het huidige Willebroek is het kanaal van groot economisch belang, maar aangezien dit pas dateert van eind 16de eeuw, is het voor de periode die in deze paper aan bod komt, van geen belang⁸.

Willebroek behoorde in de twaalfde eeuw, de periode van de vroegste vermelding, tot het hertogdom Brabant, dat toen nog echter in volle ontwikkeling was. In tegenstelling tot het graafschap Vlaanderen had Brabant nog lang geen gecentraliseerd bestuur. De heren van Grimbergen, de Berthouts, waren concurrenten van de hertog (*van Graafschap Vlaanderen*), die hen in het midden van de 12de eeuw, bij de zogenaamde Grimbergse oorlogen, versloeg en hun macht inperkte⁹.

Volgens Verbesselt maakte het grondgebied waar later Willebroek op zou ontstaan, lange tijd deel uit van het Karolingisch domein van de abdij van Cornelimünster. Dit domein zou zich uitgestrekt hebben over de dorpen Puurs, Ruisbroek, Willebroek, een deel van Tisselt, Breendonk, Kalfort en Oppuurs; met Puurs als moederparochie¹⁰. Door de ontginning van Ruisbroek en Willebroek onder invloed van het geslacht Berthout (zie verder), in de 11de eeuw, zouden deze twee dorpen zich hebben losgemaakt van het oorspronkelijk domein.

---

² Ibidem, deel I.

³ CARNIER (M.). "De middeleeuwse parochie in het graafschap Vlaanderen tijdens de volle middeleeuwen. Een overzicht" In: *Handelingen van het genootschap voor Geschiedenis*, 136, 1999, pp. 3-31.

⁴ BAUER (R.), GRAUWEN (W.), JANSSENS (J.) e.a. *Brabant in de twaalfde eeuw: een renaissance?*. Brussel, universitaire faculteiten Sint-Aloysius, 1987, 193 p.

⁵ VERHULST (A.). *Landschap en landbouw in Middeleeuws Vlaanderen*. Gent, Gemeentekrediet, 1995, 191 p.

⁶ ART (J.) en BOONE (M.) (eds.). *Inleiding tot de lokale geschiedenis van de 12de tot de 18de eeuw*. Gent, Centrum voor Geschiedenis Universiteit Gent, 2004, p. 49.

⁷ DE SEYN (E.). *Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten*. Turnhout, Brepols, 1952, p. 1533.

⁸ HASQUIN (H.). *Gemeenten van België: geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek*. Brussel, Renaissance du livre, 1980-1981, p. 1238.

⁹ BAUER (R.), GRAUWEN (W.), JANSSENS (J.) e.a. *op.cit.* p. 41.

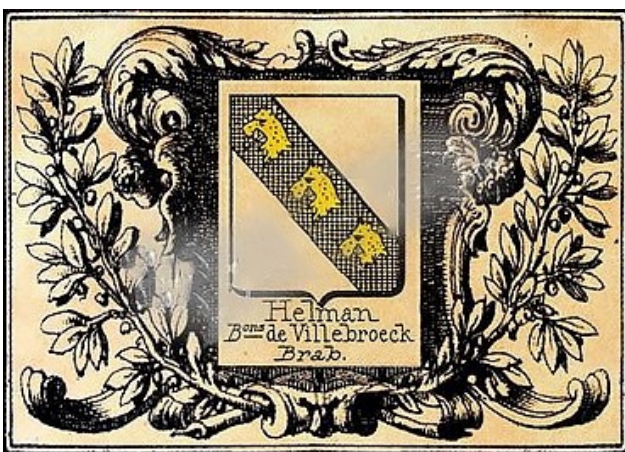
¹⁰ VERBESSELT (J.). *op. cit.* p. 12-27.

De abdij van Cornelimünster, ook wel de abdij van Inde genaamd, zou begin negende eeuw gesticht zijn. De domeinen van deze abdij lagen deels in het huidige Duitsland, maar ook in Vlaanderen, in Brabant en aan de Maas, en waren zeer omvangrijk¹¹. Indien Verbesselt gelijk heeft, speelt het eigenlijk voor de geschiedenis van Willebroek weinig rol, aangezien Willebroek een wildernis was, waar niemand woonde.

Mogelijk dateert de plaatsnaam Merkezeel van een oudere tijd. Tegenwoordig is het een woonwijk op de grens tussen Willebroek en Tisselt, maar het is lange tijd een onbewoonde heide geweest, waar de Bosbeek doorheen stroomde. Een zele-toponiem duidt vaak op een Frankische, tijdelijke nederzetting, ten laatste uit de 10de eeuw¹². De ligging aan een bocht van de Bosbeek kan de keuze voor de nederzetting verklaren. Er zijn evenwel nog nooit archeologische opgravingen gedaan, laat staan vondsten¹³.

Zeker tot in de 11de eeuw was het grondgebied waar later Willebroek op zou ontstaan, een ontoegankelijk moeras. Dit kan mede worden afgeleid uit de toponymie. Volgens Gysseling is het toponiem Willebroek afkomstig van het Germaanse "Wildja-brōka", hetgeen Wild Moeras betekent¹⁴. Restanten van dit broekgebied zijn het staatsdomein Het Broek; dat met zijn populieraanplanten echter geen oorspronkelijk karakter heeft. Evenmin het provinciaal domein Broek Denaeyer dat de sporen draagt van het storten van industrieel afval. Volgens Verbesselt¹⁵ was de Peperstraat (tegenwoordig Emiel Vanderveldestraat) de scheiding tussen het broekgebied in het noorden, en het heidegebied in het zuiden.

Wel zou er reeds een weg hebben gelopen van Leest over Tisselt, naar Willebroek, door Ruisbroek en uitkomend op het Hellegat, een oude oversteekplaats van de Rupel¹⁶: de zogenaamde "Hoogstraat". Volgens Verbesselt zou Willebroek samen met Ruisbroek ingedijkt en ontgonnen zijn onder invloed van de Berthouts¹⁷. Deze indijking trok vermoedelijk veel nieuwe inwoners aan, die zich vanwege het feit dat ze in dat geval waarschijnlijk niet onderworpen zouden zijn aan het lijfeigenschap, langs deze Hoogstraat vestigden. Deze Heren van Grimbergen en hun opvolgers zouden trouwens tot aan het overlijden van de laatste telg, Roger Helman de Grimberghe, in 1945, grote invloed blijven uitoefenen op Willebroek.

Links het wapenschild van de familie Helman de Grimberghe (1661), dat bij Koninklijk Besluit op 30 juni 1853 (rechts) officieel het wapenschild van Willebroek werd. (Afb. Wikipedia)

¹¹ LUTZ (L.) (ed.). *Lexikon des Mittelalters*. München, Artemis, 1977-1998, V, p. 400.

¹² VERHULST (A.). *Landschap en landbouw in Middeleeuws Vlaanderen*. Gent, Gemeentekrediet, 1995, p.33, p. 127

¹³ Al zijn er recent in januari 2016 in de Akkerlaan restanten gevonden van een Romeinse (!) spieker of voorraadschuur.

¹⁴ GYSSELING (M.). *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1226)*. Brussel, Belgisch interuniversitair centrum voor Neerlandistiek, 1960, p. 1077.

¹⁵ VERBESSELT (J.). *op.cit.* p. 256.

¹⁶ VERBESSELT (J.). *op.cit.*, IX. p. 256-258.

¹⁷ VERBESSELT (J.). *op.cit.*, IX. p. 251, 254-255.

Het *patrocinium* (= de patroonheilige van de parochiekerk), is Sint-Nicolaas. Kerken met deze heilige als patroon zijn doorgaans niet ouder dan 1087, toen kooplieden de relikwies van Sint-Nicolaas van Myra (Demre, Turkije) naar Bari (zuidoosten van Italië, aan de Adriatische zee) transporteerden.

De Willebroekse parochiekerk Sint Niklaas werd genoemd naar de eerste en recent gerestaureerde Sint Nicolaas kerk in Myra (nu Demre) Antalya, Turkije. Foto: muratart (2016)

Aangezien Bari nadien een uitval plaats werd voor de kruistochten, kwamen zeer veel mensen - geestelijken, handelaars, kooplieden, etc. - in aanraking met deze heilige, met als gevolg dat de populariteit van Sint-Nicolaas enorme proporties aannam. Overal in Europa werden Sint-Nicolaaskerken gesticht¹⁸. Willebroek, gelegen aan een belangrijke weg (volgens Verbesselt alleszins) kwam dus in aanmerking, met Sint-Nicolaas als patroon van kooplui en handelaars¹⁹.

De Sint-Niklaaskerk zelf is een van de oudste gebouwen van de streek, en de centrale toren dateert waarschijnlijk nog van de ontstaansperiode.

Na 1244, toen de abdij van Sint-Bernardus te Hemiksem gesticht werd, hielden (de opvolgers van) de heren van Grimbergen (het geslacht van Vianden) waarschijnlijk tweederde van de tienden in leen²⁰. Volgens Verbesselt is deze abdij de opvolger geweest van de abdij van Cornelimünster; de Karolingische abdij in de buurt van Aken, die wegens geldgebrek haar verafgelegen domeinen moest opgeven.

¹⁸ DE NEEF (C.). *De patrocinia in het middeleeuwse bisdom Kamerijk*. Brussel, VUB, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 2006, p. 235.

¹⁹ VERBESSELT (J.). *op. cit.*, p. 258.

²⁰ Ibidem, p. 105. Het andere derde ging naar de houder van het altaar (zie verder). Overigens waren middeleeuwse boeren naast de tienden, die naar de Kerk gingen, ook nog tot afdrachten verplicht aan de heer, waardoor de totale belastingdruk meestal rond de 25% lag.

Het is een beetje atypisch dat de heren van Grimbergen en hun opvolgers het tweederde van de tienden in handen bleven houden. De meeste lekenheren gaven dit in de 12de eeuw uit handen aan de rechtmatige eigenaar, in dit geval dus de Sint-Bernardusabdij te Hemiksem. De oorkonden die ik ga bespreken, gaan echter niet over de voogden of over het *bodium* (= *lichamen*), het deel van de tienden die aan de bezitter van het domein (waarschijnlijk abdij van Hemiksem) toekwamen. Maar niettemin kan het wel nuttig zijn om te weten.

3. De oorkonden

Over de datering van de vroegste oorkonde bestaat heel wat verwarring. Volgens Wauters dateert de vroegste oorkonde van 1180²¹. Het zou gaan om “de schenking van Willebroek aan de abdij van Saint-Aubert”. Aangezien in 1182 het *altare* (= altaar) nog als personaat (= persoonlijk bezit) aan Fulco werd geschonken (zie verder), is dit volgens mij duidelijk een foutieve datum. In een heemkundig werk wordt de datum 1154 vermeld als startdatum voor de bouw van de kerk²². Waar de schrijver deze informatie haalt, is niet te achterhalen wegens het gebrek aan bronvermeldingen. In het werk van De Seyn wordt de datum 1149 te voorschijn getoverd²³.

Deze data heb ik nergens kunnen terugvinden.

3.a. De oorkonde van 1182²⁴

De eerste oorkonde waarin Willebroek voorkomt, dateert van 1182. Het betreft een onuitgegeven oorkonde waarvan het origineel zich bevindt in de Archives Départementales du Nord te Rijsel²⁵. Ze is opgesteld door bisschop Rogerus (Roger de Wavrin) van Kamerijk, en is gericht aan Fulco, een *canonicus* (kanunnik) van de metropolitane Onze-Lieve-Vrouwekerk van Reims. Te Reims zetelde trouwens de overste van Rogerus: de aartsbisschop²⁶.

Roger de Wavrin was bisschop van Kamerijk van 1179 tot 1191. Willebroek maakte tot 1559 nog deel uit van het bisdom Kamerijk, dat een groot deel van het hertogdom Brabant besloeg. Sindsdien is het een deel van het bisdom Mechelen²⁷.

In de oorkonde schenkt de bisschop de altaren van Willebroek (“Willebrot”) en Vremde (“Vrimede”), “die hij in bezit had”, aan Fulco. Het betreft hier de schenking van een personaat (= persoonlijk bezit) over het *altare*. Dit betekent dat Fulco een derde van de tienden²⁸ ontvangt van Willebroek en Vremde, plus de inkomsten van de offergaven²⁹. Dit is een zeer laat voorbeeld van een schenking van een personaat, aangezien in deze periode de meeste personaten werden overgedragen aan kathedraalkapittels of abdijen³⁰.

Maar wie was nu deze Fulco? Er zijn volgens mij drie mogelijkheden.

1. Volgens Carnier is degene die een kerk als personaat (= persoonlijk bezit) ontvangt vaak een persoon die banden had met de lokale adel, tenminste in de enkele keren dat men iets kan te weten komen over de sociale achtergrond van deze mensen³¹. Dit zou kunnen betekenen dat Fulco banden had met de Berthouts, die het machtigste adellijk geslacht waren van de streek. Dan stelt zich echter de vraag: wat heeft een Berthout in Reims te zoeken, zo ver van hun thuisstreek?

²¹ WAUTERS (A.). *Histoire des environs de Bruxelles*. Brussel, Editions culture et civilisation, 1972² (deel 6c), p. 150.

²² CRAB (D.). *Dialect in Willebroek*. PTS, Boom, 1984, p. 8.

²³ DE SEYN (E.). *Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten*. Turnhout, Brepols, 1952, p. 1534.

²⁴ Latijnse transcriptie nergens beschikbaar; zie bijlage voor de oorkonden.

²⁵ Rijsel, Archives Départementales du Nord, 36H, 64/688.

²⁶ ART (J.) en BOONE (M.) (eds.). *op. cit.* p. 226-228.

²⁷ HASQUIN (H.). *op. cit.* p. 1238.

²⁸ Zie hoger voor de andere tweederde, het *bodium*.

²⁹ CARNIER (M.). “De middeleeuwse parochie in het graafschap Vlaanderen tijdens de volle middeleeuwen. Een overzicht” In: *Handelingen van het genootschap voor Geschiedenis*, 136, 1999, p. 20.

³⁰ *Ibidem*, pp. 21-22.

³¹ *Ibidem*, p. 19.

2. Een tweede optie is dat deze Fulco werkelijk een gewoon kanunnik van de O.L.V.-kathedraal van Reims was, die zoals Verbesselt stelt, een kennis van bisschop Rogerus was³². Hij haalt de term *di-lectus noster* aan, “onze beminde”, waarmee bisschop Rogerus Fulco bestempelt. *Di lectus* werd echter wel vaker gebruikt, en is eerder een formele aanspreektitel, zoals onze “geachte” of “beste” als we een brief schrijven. Verbesselt zegt zelf dat het feit dat een kanunnik van Reims vanwege de bisschop van Kamerijk een personaat ontvangt zeer uitzonderlijk is, en verklaart ook niet waarom dit zulk een laat voorbeeld is van een schenking van een personaat dat we kennen. Het feit dat Fulco een seculier (= niet aan religie gebonden) geestelijke was, is echter wel typerend. Reguliere kanunniken werden nog niet teruggevonden als *persona*³³. (= de sociale rol die betrokkene had)
3. We weten dat te Kamerijk tussen 1180 en 1200 voor het eerst de nieuwe functie van *officiaal* werd ingevoerd³⁴. Volgens een recentere studie zelfs reeds in de periode van 1170-1180³⁵. Dit was (en is) een kerkelijk rechter, die, wat nieuw was voor die tijd, werd betaald met een loon in plaats van een beneficium (stuk grond), en na verloop van tijd opnieuw uit zijn functie werd ontheven. Ze traden vaak op bij geschillen over gronden; over wie wat in bezit had, en welke taken er mochten geheven worden. In de periode vlak voor het ontstaan van de officialiteit werden zulke geschillen geregeld door geestelijken met een pauselijk mandaat en uit een naburig bisdom. Dit waren de zogenaamde *judices delegati* (= gedelegeerde rechters.) Het feit dat deze geestelijken in dat geval vaak dignitarissen (= hoogwaardigheidsbekleder) van een kapittel (*canonici*) waren; en dat bovendien de metropolitane kerk van Reims als aartsbischoppelijk overste het recht had om, naast de paus, zulke mandaten te geven, is een duidelijke aanwijzing dat deze Fulco mogelijk een *judex delegatus* was. Hij was in dat geval waarschijnlijk aangewezen door de aartsbisschop van Reims, toentertijd Guillaume aux Blanches Mains, om een juridische kwestie te beslechten. Wat deze kwestie was, daar hebben we het raden naar. Het zou misschien kunnen dat hij de *altaria* van Willebroek en Vremde heeft gekregen als beloning (aangezien hij waarschijnlijk nog geen echte officiaal was, kreeg hij vermoedelijk nog geen echt loon). Het kan ook zijn dat deze twee *altaria* juist het voorwerp uitmaakten van het geschil.

In ieder geval was Fulco volgens mij nog geen echte officiaal omdat het enerzijds toch een relatief vroege datum is om een officiaal te kunnen zijn. Anderzijds komen in de oorkonde(n) de termen *canonicus* en *clericus* voor, maar bij echte officialen staat daar steeds de term *officialis* bij³⁶.

In het werk van Pierre Desportes over het bisdom Reims, dat een lijst bevat van de geestelijken te Reims vanaf 1200, komt Fulco voor³⁷. Hij was er kanunnik vanaf ten laatste 1182 tot tenminste 22 mei 1200. Zijn jaarlijkse zielmis vindt nog steeds plaats op 24 maart in de kerk van Saint-Denis te Reims. We weten dat hij *magister* was; hij had dus ‘universitaire’ studies gedaan, waardoor hij zeker in aanmerking komt als officiaal.

Hij was dus volgens mij duidelijk een voorbeeld van een tussenvorm voordat de echte officialiteit ontstond te Kamerijk en Reims.

---

³² VERBESSELT (J.). *op.cit.*, IX. p. 260.

³³ CARNIER (M.). *op. cit.* p. 19.

³⁴ Fournier (P.). *Les officialités du moyen âge*. Parijs, E. Plen, 1880, p. 6.

³⁵ VLEESSCHOUWERS-VAN MELKEBEEK (M). *De officialiteit van Doornik. Oorsprong en vroege ontwikkeling (1192-1300)*. Brussel, Paleis der academiën, 1985, p. 11.

³⁶ VLEESSCHOUWERS-VAN MELKEBEEK (M). *op. cit.* p. 62 e.v.

³⁷ DESPORTES (P.). *Diocèse de Reims*. Turnhout, Brepols, 1998, p. 268.

Het vervolg van dit artikel kunt u lezen
in de volgende editie van Vaertlinck Contact
(tweede nummer van de dertiende jaargang)

Bekanntmachung

Der Belgier
LEON PARANT
ist vom Feldgericht des Gouvernements der Festung Antwerpen wegen Kriegsverrats zum

Tode

verurteilt worden. Er hat fortgesetzt der feindlichen Armee Soldaten und Kriegstreiwilige zugeführt, mit französischen Spionen in Verbindung gestanden, diesen Dienste geleistet und einen solchen Spion beherbergt.
Das Urteil ist heute durch Erschiessen vollstreckt worden

Antwerpen, den 8. Dezember 1915.

Der Gouverneur,
Frhr. von HUENE,
General der Infanterie.

Bekendmaking

De Belg
LEON PARANT
is wegens krijgsverraad door het Gouvernementsgericht der vesting Antwerpen ter

dood

veroordeeld geworden. Hij heeft aanhoudend soldaten en krijgsvrijwilligers aan het vijandelijke leger toegevoerd. Ook was hij in betrekking met fransche spionnen, heeft hun bijstand verleend en een zulken spioen bij zich opgenomen.
Het oordeel is heden door doodschietsen uitgevoerd geworden.

Antwerpen, den 8 December 1915.

De Gouverneur,
Frhr. von HUENE,
Generaal der Infanterie.

Avis

Le Belge
LÉON PARANT
a été condamné

à mort

par le Gouvernementsgericht de la position fortifiée d'Anvers du chef de haute trahison. Il a contumelieusement amené des soldats et volontaires à l'armée ennemie, a été en rapport avec des espions français auxquels il a rendu service, et a hébergé un tel espion.
En exécution du jugement il a été fusillé ce jour.

Anvers, le 8 décembre 1915.

Le Gouverneur,
Frhr. von HUENE,
Général d'Infanterie.

Bekanntmachung

Durch das Feldgericht des von der Etappen - Kommandantur Gent ersuchten Gouvernements Coeln ist der Wagenbauer Joseph Joppard, aus Etterbeek, wegen Spionage zum Tode verurteilt.

Die Strafe ist am
22. Oktober 1915
vollstreckt worden.

Gent, den 28. Oktober 1915.

Der Etappen-Kommandant.

Bekendmaking

Op aanzoeking der Etappen-Kommandantur te Gent is, door den krijgsraad van het Gouvernement Keulen, de wagenmaker Jozef Joppard uit Etterbeek, wegens verespieding, ter dood veroordeeld.

Het oordeel werd
den **22 Oktober 1915**
voltrokken.

Gent, den 28 Oktober 1915.

De Etappen-Kommandant.

AVIS

Par jugement du tribunal de campagne du Gouvernement de Cologne, et suivant une requête de la Commandanture de Gand, le nommé Joseph Joppard, charron d'Etterbeek a été condamné à la peine de mort, pour espionnage.
L'exécution a eu lieu
le **22 octobre 1915.**

Gand, le 28 octobre 1915.

Le Commandant de l'Etappe.

Gent, samenwerkende « Volksdrukkerij », Hoogpoort, 29

Ere-Leden

DERYCKE NOEL	Gent	VAN DER VLIET FRANS	Willebroek
DUYSBURGH KAREL	Leest	VAN DESSEL ANNIE	Willebroek
FOQUE GUY	Willebroek	VAN DYCK GEORGES	Keerbergen
HUYGENS GUY (Syndic Pro)	Willebroek	VAN HOOYMISSEN CARL	Willebroek
TIERENS DESIRE	Willebroek	VERLINDEN JUDITH	Willebroek
VAN AUWENIS AUGUSTINUS	Willebroek	VLEUGELS-BREMS	Kontich

Steunende Leden

AERTS-DE DYCKER	Vilvoorde	PEETERS JAN	Breendonk
ATELIER VAN DEN BOGAERT BVBA	Willebroek	SCHAERLAECKEN-COOLS	Willebroek
BROCK JOHAN	Willebroek	SCHROVEN IVO BVBA	Bonheiden
BUGGENHOUDT ANDRE	Willebroek	SELLESLAGH-DE RUDDER	Willebroek
COENJAERTS RAF	Willebroek	SIEBENS MARCEL	Reet
DALLA-HAUCHECORNE	Willebroek	SOMERS RONNY	Willebroek
DE BOECK W.-DELALIEUX S.	Kapellen	VAN ASBROECK JAN	Willebroek
DE BRUYN PETER	Willebroek	VAN BUGGENHOUT JOZEF	Tisselt
DE JONGHE-TORFS	Willebroek	VAN CAUTER ALAIN	Willebroek
DELETTE ALFRED	Willebroek	VAN DER KRIEKEN HENDRIK	Mechelen
FRANS Victor	Heindonk	VAN HUMBEECK-VAN PRAET	Willebroek
GEUENS NATALIE	Breendonk	VAN EEDE-TEMMERMAN	Wemmel
HERMANS JAN	Tisselt	VAN INGELGEM IRENA	Willebroek
HEYMANS WILLY	Elewijt	VAN NOTEN YVES	Bornem
KETELS-MANNAERTS	Willebroek	VERHOEVEN-FOQUE	Blaasveld
KUTERNA JAAK	Oostduinkerke	VERSCHAEREN GERRY	Willebroek
MAES ALFONS	Willebroek	VERTREPEN FRANS	Willebroek
MUYSHONDT DIRK	Willebroek	VLEMINCKX ALBERT	Blaasveld
PATTYN RENE	Willebroek		

Bedankt aan alle abonnees en sponsors voor de steun aan onze vereniging!!

DEVOTIONALIA BEURS TE BREENDONK

ZONDAG 11 MAART 2018
ZONDAG 7 OKTOBER 2018
VAN 8 TOT 12 UUR

ZAAL 'T CENTRUM

Jan Hammeneckerstraat 32 – 2870 Breendonk

Ingericht door: Vaertlinck vzw
Genealogische en Heemkundige Kring

Info: pe.jan@skynet.be ☎ 0477/626 984

Secretariaat: rene.pattyn@telenet.be ☎ 0477/266 537

VU: Rene Pattyn, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Mededelingen

Archief Vaertlinck

Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33, 2830 Willebroek, lokaal 28. Elke tweede en vierde zaterdag van de maand van 09.00 tot 12.00 uur of op afspraak: rene.pattyn@telenet.be.

Agenda

11 maart 2018   Devotionaliabeurs (zie hiernaast)

Website

www.vaertlinck.be
www.facebook.com/vaertlinck

Meewerken

Heb je een vlotte pen of wil je op een andere manier een praktische of materiële bijdrage leveren aan onze werking, neem dan contact op met ons secretariaat: Molenweg 24, 2830 Willebroek, gsm 0477-266 537, rene.pattyn@telenet.be.

WO II 1940-1945

Oproep Vaertlinck vzw

Tweede Wereldoorlog 1940-1945

De Genealogische en Heemkundige vereniging Vaertlinck vzw Willebroek doet een oproep aan de volledige bevolking van Willebroek aangaande de Tweede Wereldoorlog.

Inwoners die in het bezit zouden zijn van oude documenten, dagboeken en andere stukken over bewuste periode worden opgeroepen om in de eerste plaats zich eventueel kenbaar te maken en hun documenten van familieleden elektronisch te laten bewerken.

Mensen die geen interesse meer zouden hebben in hun documenten van hun voorouders en ouders kunnen deze schenken aan Vaertlinck vzw. Andere personen krijgen hun volledig documenten terug.

Onze inzet is om toch zeer belangrijke gegevens te beschermen tegen vernietiging. Het zou meer inzicht kunnen geven in de oorlogsgeschiedenis en een passende herdenking van diegenen die geleden hebben.

Contactadres: rene.pattyn@telenet.be of Molenweg 24 – 2830 Willebroek. Tevens kan men elke 2de en 4de zaterdag van de maand ons documentatiecentrum bezoeken: Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33 te Willebroek (1ste verdieping) van 9 tot 12 uur.

De redactie.

上海酒家

CHINEES RESTAURANT SHANGHAI

Stationsplein 2
2830 Willebroek
Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Heeft u allergenen, gelieve dit te melden
bij bestelling. Wij trachten u zo goed
mogelijk verder te helpen.

Maandag	17u30-21u30
Dinsdag	GESLOTEN
Woensdag	17u30-21u30
Donderdag	17u30-21u30
Vrijdag	17u30-21u30
Zaterdag	17u30-21u30
Zondag	12u00-14u00 17u30-21u30

JUWELEN
URWERKEN
Jan Maes

L. De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03 886 86 26

Bruul 85
2800 Mechelen
015 20 15 21

www.jan-maes-mechelen.be

SARA
Kleermaker

Overwinningstraat 47
2830 Willebroek
Tel. 0495 89 87 08
www.kleermakersara-willebroek.be

Kleine herstellingen
Retouches
Kleding op maat

Dinsdag tot Zaterdag van 9u30 - 18u00

De Maeyer
Visspecialzaak
Traiteur

Vooruitgangsstraat 106 | 2830 Willebroek
Tel. 03 860 93 31 | Fax 03 860 93 30
info@visspecialzaak.be

2017
2018

Alle dagen
culinair feest

Onze traiteurdienst
- voor elke gelegenheid

**MEUBELEN
J. VANDENBERGH**

Brielen 5
2830 Tisselt
tel. 03-886 66 03
www.meubelenvandenbergh.be

Openingsuren: Maandag t/m zaterdag van 10 tot 18 u.
Zondag 13.30 tot 18u. en donderdag gesloten

AD Willebroek

**Dendermondsesteenweg 168/A
2830 Willebroek
Tel. 03 886 41 30**

Openingsuren

Maandag van 12u30 - 19u00
Dinsdag van 08u00 - 19u00
Woensdag van 08u00 - 19u00
Donderdag van 08u00 - 19u00

Vrijdag van 08u00 - 19u00
Zaterdag van 08u00 - 19u00
Zondag van 08u00 - 12u30
Feestdagen van 08u00 - 12u30

Info@vaertlinck.be

Uw
advertentie
hier?

Dat kan!

contacteer
ONS

 **Groep
Kerremans**

 **Zakenkantoor
Kerremans & Co**

VERZEKERINGEN
BANK

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB

 **Vastgoed
Kerremans**

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

BIV KERREMANS STEVE: 503785

BOEKSKE

Overwinningstraat 76 - Willebroek

Tel. 03/886.73.84

Krantenronde voor 7uur geleverd

WOONDECORATIE PEPERMANS

Herman Vosstraat 46

2830 Willebroek

Tel. 03/886 68 23

Fax: 03/866 15 00

Vast tapijt – Tapijten
Textiel – Vloerbekleding
Gordijnen – Overgordijnen
Onderhoud - Laminaat
Behangpapier
Verven | Mengmachine

onlinetapijten

Tapijtenspecialist. Moderne winkel. Inspirerende webshop.

Zoek uw
droomtapijt in
onze webshop...

www.onlinetapijten.be

of kom langs in
de showroom...

SHOWROOM

August Van Landeghemstraat 93,
2830 Willebroek

✉ info@onlinetapijten.be

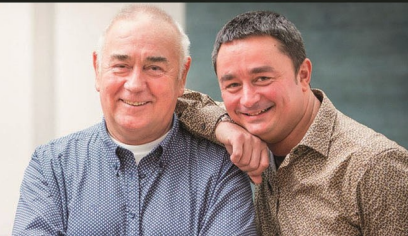
☎ 03/886 66 08

OPENINGSUREN

Ma, Di, Do, Vr, Za: 10-18u

Zo 13-18u

Wo gesloten

Hair Salon APHRODITE

Nieuwstraat 23
2830 Willebroek
Tel: 03 866 37 10
ALTIJD OP AFSpraak

ELECTRO W. CLEEMPUT n.v.

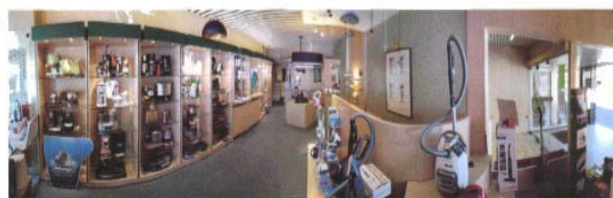

Algemene elektriciteitswerken
Verlichting
Verwarming
- erkend verdeler -
DIMPLEX

Huishoudtoestellen
Ventilatie
Kookpotten en pannen
van Demeyere en Staub

Overwinningstraat
100 - 102
2830 Willebroek
Tel. 03/886 77 37
Fax. 03/886 79 54

Café-Taverne "CASINO"

bij Chris

Oud-Sasplein 3
2830 Willebroek
Tel. 03 886 68 72

Dinsdag gesloten

Verzorgde dranken
Biljart

Anno 1905

Het Groene Huis

Bloemen en Planten

Geschenken

Grafdecoraties

Bruidswerk

Bloemschik cursussen

Overwinningsstraat 163 B | 2830 Willebroek
tel 03 860 10 17 | gsm 0478 480 735

www.hetgroenehuis.be

PLAZA
Bistro

Overwinningsstraat 161
2830 Willebroek
tel 03 860 49 88
www.plazabistro.be

Van Tricht nv

Agentschap AXA Bank
Verzekeringmakelaar

L. De Naeyerplein 16 – 2830 Willebroek
Tel: 03/866 87 33

Mail: yvette.vandemaele.15515@axa-bank.be
Katleen.vercammen.15515@axa-bank.be

Openingsuren

Maandag: 9u – 12u en 14u – 18u
Dinsdag: op afspraak
Woensdag: 9u – 12u en namiddag op afspraak
Donderdag: 9u – 12u en 14u – 18u
Vrijdag: 9u – 12u en namiddag op afspraak
Zaterdag: op afspraak

Selfservice: 7 op 7 van 6u tot 22u

Rijwielen en Naaimachines

CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Openingsuren:

Dinsdag tot Vrijdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00

Zaterdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.00

Maandag en Zondag
Gesloten

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten

Baeckelmannsstraat: Centeabank

Kard. Cardijnlaan Tisselt

Vennestraat Willebroek

Bezelaerstraat Blaasveld

KEUKENCENTER MASURE

KEUKENS - BADKAMERS - DRESSINGS

Kleine Amer 15
2870 Kalfort - Puurs

Tel: 03 889 22 48

info@keukensmasure.be

Openingsuren

MA-VRIJ
10u - 18u30

Zaterdag
10u - 17u00

Zondagen en Feestdagen
Gesloten

Café Knock-Palace

bij Patrick

August Van Landeghemplein 8
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Donderdag gesloten

Café Central

Trendy café in 't centrum

August Van Landeghemplein 7
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Dinsdag gesloten

Verzorgde bediening | Vergaderzaal beschikbaar

WWW.KBC.BE

**Wat kan
KBC voor ú
betekenen?**

KBC Bank Willebroek

Dendermondsesteenweg 17, 2830 Willebroek
Tel. 03 860 75 30 – fax 03 860 75 31

KBC Verzekeringen Spiessens & Wuyts bvba

A. Van Landeghemplein 1, 2830 Willebroek
Tel. 03 866 17 38 – fax 03 886 21 45

MT PRINT FACTORY

by MICROFILM TECHNIK

TOTAL DOCUMENT SERVICE

Dendermondsesteenweg 151/4 - 2830 Willebroek

03 866 25 25 www.mtprintfactory.be

by **MT PRINT FACTORY**

PRINT - COPY- SCAN

DRUKWERK - 3D PRINTING

MICROFILM - SCANNING

DIGITALE ARCHIVERING

NIEUW

GESCHENKBALLONNEN

BALLONDECORATIES

GESCHENKEN - LAMPIONS